

Béri Balogh Ádám kuruczrezdes kardja.

a támadás előtt csatarendbe állítva. Az előtérben ül fehér paripáján az ezredes és épen a hírvív tiszttől átvett jelentést olvassa. Az ezredes panyókára vetett kacagányát mellén, láncon lógó hat fontos ügygolyó tartja. Kedvező viseletük volt ez akkortájt a kurucziszteknek. Hasonló érdekes képe *Rugendas*nak az, a mely la-

bancz, azaz német hadi foglyokat kísérő kurucz huszárokat ábrázol.

Ugyancsak *Rugendas* valamelyik képe után metszette *Bickham* azt a párducz kacagányos kurucz huszártisztet és közlegényt ábrázoló képet, melyet szintén az országos történelmi képesarnok anyagából mutatunk be.

Nem kevésbé korjellemző *Rogy G.* és *Rein M.* két színezett rézmetszete, a melyek közül az egyik egy tánczó huszárt s a másik egy tűz körül lakmározó egész kurucz társaságot, közöttük egy szép hölgyet is tüntet föl. Az augsburgi német képkiadó, Schmidt Albert a következő verset írta a kép alá:

Gut Essen, Trinken ist Husaren wohlgefallen.
Wür fragen nichts darnach, denn Andre müssens zahlen.

(Jól enni, inni a huszár gyönyörűsége,
Árát nem kérdezi, hisz más fizet meg érte.)

Az ismeretlen művészekről származó kuruczképek közül különösen kiválik a *Thaly Kálmán* tulajdonában levő, szintén mulató kuruczokat ábrázoló kép, melyen az oldalhajtokás süvegű igazi kurucz viselet és a kurucz típusok legjellemzőbb alakjai, közöttük *Vak Bottyán* is felismerhetők. Ott látjuk a tárogatóst is, a mint bús nótáját fújja. Nehány labancz is ott lábatlankodik a társaságban, — bizonyára, valamelyik hosszabb békekötés alatt kerültek össze.

Híres kép még *Rákóczi* lovas dobosának képe is, mely a krasznahorkai vár történelmi kincsei között maradt reánk. Díszes magyaros öltözetén kívül érdekes, hogy a nyeregkapába két oldalt két dob van akasztva s azokon egyszerre két verővel, két kézzel játszik. Hasonló lovasdobosok szerepeltek már a XVI-ik századbeli magyar tornákon is.

A sors változandósága folytán az is megese, hogy olykor a labanczoknak is sikerült elfogni egy-egy kuruczot. Hogy ez azonban milyen rendkívüli eset volt, mutatja a bécsi kurucz fogoly esete. 1704-ben ugyanis egy kicsiny kurucz csapat beportyázott egészen Bécs külvárosába. A fegyverre kapott császári városnak sikerült közülök egyet, egy kurucz közlegényt elfogni. Ezt azután a város egyik piacán kiállították közszemlére és végül a nevezetes foglyot le is festették csaknem életnagyságú képben, verset is költve reá. A Bécs városi muzeum őrzi s nekünk most becses adalékot nyújt a kurucz közviselre.



Rákóczi László kardja (XVII. század).

A kor sok történelmi emlékből csak kegyeletes szemelvényeket adunk: Ezek is elegendők azonban a hazafias érzés fölkelésére, mert úgy érezzük, hogy a Rákóczi-kor minden egyes emléke fölött ama dicső idők szelleme s a szabadságszeretet eszméje lebeg.

Dr. Szendrei János.



51. SZ. 1903. (50. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
NAGY MIKLÓS.FŐMUNKATÁRS
MIKSZÁTH KÁLMÁN.

BUDAPEST, DECEMBER 20.

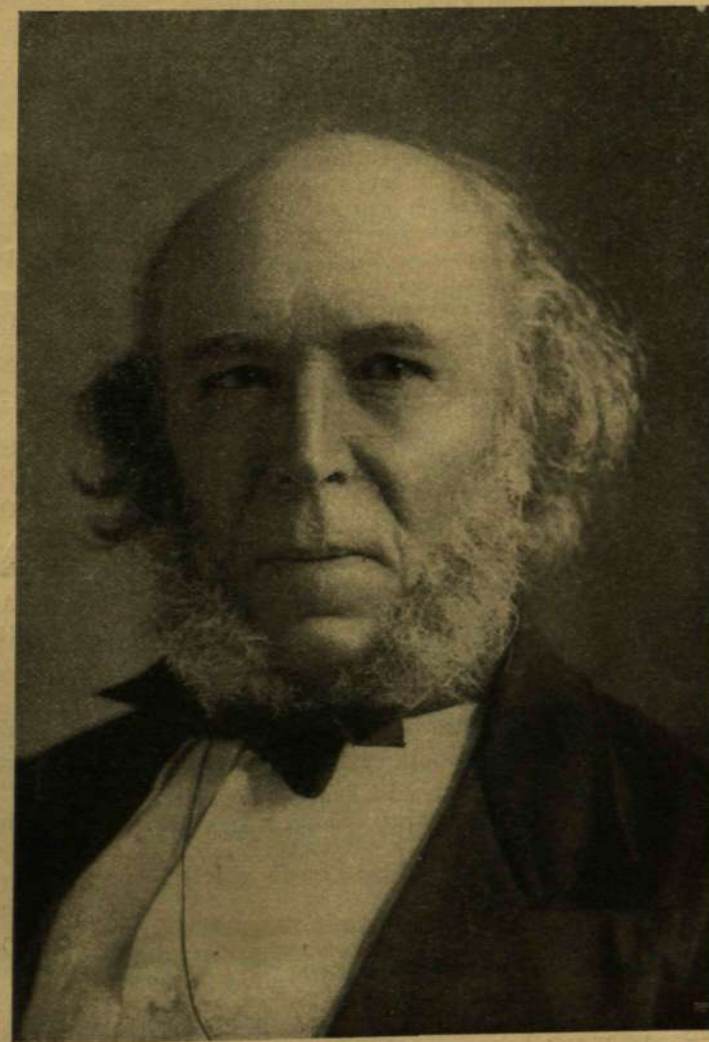
A létszámi feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és
POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együttegyes évre 24 korona
félre 12Csupán a
VASÁRNAPI UJSÁGegyes évre 16 korona
félre 8A POLITIKAI UJDONSÁGOK
(a Világkrónikával)egyes évre 10 korona
félre 5Külföldi előfizetőknek a postailag
meghatározott viteldíj a csatlakozó.

HERBERT SPENCER.

1820—1903.

LONDON egyik legelső képesarnokában, a National Gallery for British Arts-ban van közszemlére állítva Herbert Spencernek életnagyságú képmása s alatta ez írás olvasható: «A brit közönségnek ajándékozzák Spencer tisztelői, emlékeztetve annak, hogy a Szintheticus Filozofia rendszere befejeztetett. 1896.» Ez az évszám a modern gondolkodás történetének főfontosságú időjelzője: tetőpontját és teljességét jelenti annak az életnek, mely — mint a nagy folyók — csöndesen hömpölygette mélyseges hullámaint majd egy századnak kiterjedt területén keresztül s a múlt héten ismét belészakadt abba a Megismerhetetlenbe (Unknowable), melynek titkait kívánta túkrözni, mint a folyó habja az eget.

Maga Spencer oly egyszerű és átlátszósságában oly megható szavakkal jelentette a század egyik legnagyobb elme-alkotásának befejezését, hogy kristálycsengésű mondataiból az emberi bölcsesség harmoniája hangzott. Ott állott óriási műve, mely alapvető filozofiai könyvében (First Principles) kívül az élettan rendszerét, azután a lélektan törvényeit dolgozta föl, ezt a három kötetes szociologia követte, az emberi társas együttélés szükségszerű törvényeinek természettudományi alapon való fölépítése; a sort az ethika zárta be. E rendszerbe öntötte belé egész életét s harminczhat esztendő munkáját annak a csodálatosan átfogó elmének, mely nevének örök hirt szerzett. Csak végig nézve is emelkedő rendszerének hatalmas tagozatain, eszünkbe jut az a hasonlat, melylyel Macaulay Bacont jellemezte, azt irván róla, hogy agya nem olyan, mint a helyi térkép, mely kis távolságok méreteit ábrázolja, hanem egy földgömbhöz hasonlítható, melyet azért forgatunk, hogy nagy területek összehasonlóságáról és



HERBERT SPENCER.

Fénykép után.

arányairól nyerünk fogalmat. S midőn ő maga teljesnek láthatta nagy alkotását, így írta meg elbocsátó szavait: «Ha visszanézek a harminczhat évre, esodálkozom, hogy volt bátorságom a munkát elkezdni s még jobban meglep az, hogy be is tudtam fejezni. 1860-ban ott állottam, hogy kis pénzemet majd mind elköltöttem könyveim megírására és kiadásaira, melyek nem fedezték a költséget; állandóan betegeskedtem azóta, hogy 1855-ban túleröltöttem agyamat, annyira, hogy 18 hónapon át semmit sem dolgozhattam s azután is alig három órát naponként, de rendszeren kevesebbet. Hogy tervem mily esztelennek tűnhetett föl mások előtt, arra elegendő példa az, hogy mielőtt az első kötet első fejezetét befejeztem

volna, idegzetem ismét felmondta a szolgálatot s abba kellett hagynom az írást. De az esztelen vállalkozások néha sikerülnek. Olykor a reménytelen reményt beteljesíti a jövő. Bár sok akadály riasztott s szervezetem annyiszor visszaesett hetekre, többször hónapokra s egyszer évekre, úgy hogy azt hittem, nem érem meg a végét, — mégis megérttem. Ha korábban tudtam volna befejezni a munkát: ma örömtől repesnék; de a mint a kor nő, úgy gyöngül az érzés s ma főgyönyörűségem az, hogy önmagamat fölszabadítottam. És elégtélem van abban az öntudatban is, hogy veszteségek, elbátortalanítások és senyvedő egészségem nem birtak megállítani abban, hogy életem munkáját, célját betöltssem.»

E nagy életnek ez a nagy munkája már nem Spenceré, hanem az egész századé. Hasztalanul vitatkoznak azon, hogy az evolúciónak bölcsészettét ő kezdte-e előbb törvényekbe önteni, vagy nagy kortársa: Darwin, s megint, hogy Darvint kik előzheték meg? Mennél több nyom mutatja azt, hogy e diadalmas gondolatok a 60-as évek legelején itt is, ott is felmerültek a kutató elmékben, annál erőteljesebben, annál kézzelfoghatóbban tetszik meg az, hogy a kor élő, ellenállhatatlan törekvéseinek, tehát igazságainak tett eleget Spencer, a midőn az új kutatásokat, sőt vágyakat új, egységes világnézetbe gyűjtötte össze. A küzdő igazságoknak ez a találkozási pontja, mely bölcsészettét s egységes rendszerré fogta egybe őket, oly óriási constructiót kívánt, melyet csak oly gondolkozó adhatott, ki a legnagyobbak közül való. És hogy e hivatásra Spencer vállalkozhatott, azon nem esodálkozhatik senki, a ki elmélyed a szintheticus filozofia gyönyörű bizonyításába, melyek, mint kiformált golyók, oly teljességgel gördülnek, vagy a ki végig halad igazságainak egy-egy cserkésző ösvényén, melyet az ismeretlen rengetegbe vág s honnan új, meg új távlatokat mutat. Szó-

TARTALOM.

SZÖVEG.

Hymnus karácsony reggelére. Milton költeménye. Fordította Szász Károly.
Lélektámasztás. Elbeszélés a való életből. Irta Jókai Mór.
Karácsony-éj. Költemény. Irta SZABOLCSKA MIHÁLY.
Viktória angol királynőről. Irta VÁMBÉRY ÁRMÁN.
Csak harminczkét huszár. Költemény. Irta KOZMA ANDOR.
A fahuszár meg a lova, meg a ló sípja. Elbeszélés. Irta MIKSZÁTH KÁLMÁN.
Szilágyi Dezső és barátai. Irta ifj. ÁBRÁNYI KORNÉL.
Két bíró kútja. Elbeszélés. Irta EÖTVÖS KÁROLY.
Hit. Költemény. Irta ENDRŐDI SÁNDOR.
Egy kirándulás alatt. Elbeszélés. Irta GYARMATHY ZSIGÁNÉ.
Költőn. Költemény. Irta ZEMPLENI ÁRPÁD.
Sakálók. Elbeszélés. Irta ifj. KORÁNYI FRIGYES.
Egy ökrösszeker nyomán. Irta BÍRSONY ISTVÁN.
Szép öreg asszony. Költemény. Irta SAJÓ SÁNDOR.
Metternich herceg és a szent szövetség. Irta MÁRCZALI HENRIK.
Szabadság. Rajzok a debreczeni vásárból. Irta FORGÓ JÁNOS.
Örömhír. Költemény. Irta DALMADY GYÖZÖ.
Műmellékleteinkről.
Rákóczi emlékezete. Irta SZÁDECZKY LAJOS.
Rákóczi Rodostón. Irta SZÁDECZKY LAJOS.
Kray Jakab és vértanútársai. Irta THALY KÁLMÁN.
Weér Judit rózsája. Költői beszély a kuruczvilágból. Irta LAMPÉRTH GÉZA.
A Rákóczi-család.
Gróf Beresényi Miklós és neje.
A Rákóczi-kor emlékei. Irta dr. SZENDREI JÁNOS.

KÉPEK.

Karácsony. A boríték czimképe. R. HIRSCH NELLI festménye.
Patrona Hungarie. HEGEDŰS LÁSZLÓ festménye.
Milton «Hymnus karácsony reggelére» című költeményéhez öt kép.
Kozma Andor «Csak harminczkét huszár» című költeményéhez két rajz KIMNACH LÁSZLÓ-tól.
Mikszáth Kálmán «A fahuszár, a lova, meg a sípja» című elbeszéléséhez három rajz KIMNACH LÁSZLÓ-tól.
Eötvös Károly «Két bíró kútja» című elbeszéléséhez két rajz HÁRY GYULÁ-tól (egyik Eötvös Károly vázlata után).
Gyarmathy Zsigáné «Egy kirándulás alatt» című elbeszéléséhez két rajz GONÓ LAJOS-tól.
Zempléni Árpád «Költőn» című költeményéhez rajz HÁRY GYULÁ-tól.
Ifj. Korányi Frigyes «Sakálók» című elbeszéléséhez három rajz GONÓ LAJOS-tól.
Bárony István «Egy ökrös szekér nyomán» című költeményéhez rajz GONÓ LAJOS-tól.
Forgó János «Szabadság» című közleményéhez négy kép a debreczeni vásárról.
Szádeczky Lajos «Rákóczi emlékezete» című közleményéhez rajz HÁRY GYULÁ-tól.
Szádeczky Lajos «Rákóczi Rodostón» című közleményéhez tizenkét kép (közülük tíz dr. SZEM amateur főlvétele).
Thaly Kálmán «Kray Jakab és vértanútársai» című közleményéhez két kép.

SZINES KÉPMELLÉKLETEINK.

Czímmlap a Rákóczi közleményekhez.
II. Rákóczi Ferenc. MÁNYOKY ÁDÁM festménye.
Kedvenceim. BENCZÜR GYULA festménye.
Duzzogó huszár. MARGITAY THIMÉR festménye.

Az összes képekhez szükséges főlvételek és lemezek a Franklin-Társulat chromo-photographikai osztályában készültek.

Szerkesztette:

NAGY MIKLÓS.

Minden jog fentartva.

Please accept my thanks
for the indications of your
sympathy implied by your
letter. Faithfully yours,
Herbert Spencer

L. Hegedüs.

HERBERT SPENCER HEGEDÜS LORÁNTHOZ INTÉZETT LEVÉLENEK ZÁRÓ SORAI.

cziológiájának első, hatalmas kötete, mely a legújabb fölfedező utazások kodifikálásának mondható, vagy a növények levél-eredetéről szóló speciális tanulmányai ép oly maradandó hatást tettek, mint biológiája, melyben vizsgálatát testünk vegyi összetételével kezdi, míg lélektanában az öntudat bonyolult kérdéseit éri el. Mindezeket a «First Principles» mestertelendái tetőzik be.

Nem az ő munkáiról akar szólni szerény írárom. De e néhány sort el nem engedhettem, mert élete nélkülözhetetlen: mivelhogy Herbert Spencer élete Herbert Spencer alkotásaiából áll. Ez ő mindenestől. Egy-egy kis forgács csak az, a mit a lapok külső körülményeiről összegyűjtöttek, — mert az igazi Spencer könyveiben van meg. Még életrajzát is jóformán csak ezután fogjuk megkapni, mert megírta, ki is szedette, ki is javította önéletrajzát, de az csak halála után jelenhetik meg. Addig az apró anekdoták s a nagyszerű könyvek azok, melyek a böles hagyatékul itt maradtak. Itt maradtak késő korszakokra, mert századok múlva is emlékezni fognak arról a névről, mely most a történelemnek adatott s arról a csöndes életéről, mely annyira igazságot hagyott mindeknek.

A nagy Rendszer elkészülésével, — bár kisebb dolgozatokat még tavaly is adott ki (Facts and Comments ezimel) s bár nem szűnt meg ostarozni a militarizmust, Chamberlaint és az államosításokat, — Spencer jól tudta, hogy életének végéhez ér. Most már Brighton világfürdőt is csak télen át bírta ki s nyáron egy pompás angol faluba, Oakley-be költözött.

Ma is előttem van az a búbos, piros tégla ház, melyre a vadszölő és iszalag vontak eleven kárpitot. Körül dúslombó fák és széles pázsitok, melyeken a frissen kaszált széna terjesztette ábrás illatát. A ház előtt egy ritka tökéletes aurakasia-fa emelte koronáját. A lakás mögött kedves kis csali, sarkantyúvirágokkal és hosszú nyakú liliumokkal ékesen. Odébb, néhány percznyi távolságra a szétnyíló geszt lombozata zöldesen csillámló tavacsákat tárt föl, azon buja tányérú vízi liliumok himbálóztak ki a sás közül. Ilyen vala Spencer nyári tusculanuma, hol kikocsiztatott s természettudományi kérdéseket adott fel titkárnak és a zongorázó ladynek. A kérdésre azonban útközben nem volt szabad felelni, mert nem a válasza volt kíváncsi, hanem arra, hogy mily módszerrel gondolkoznak kiserői.

A nagy ablakú tágas szalonban a magyar vendéget tokaji bor várta, mely egy budapesti honfitársunknak volt küldeménye. «Mr. Spencer ma ismét nem jöhet le», — volt a rendes napi jelentés, mint már oly hosszú idő óta. Levelekre is már csak nyomtatott lappal felelt, melyben gyöngékedéssel kimentte magát. Néha egy-egy folyóiratból olvasatott fel, de sohasem engedte el a zenét, melynek akkordjaiban szinte megfürösztötte idegzetét. Kedvence zeneszerzője Meyerbeer volt. Így várta élete végét, bölcsességben.

Midőn a Magyar Társadalomtudományi Társaság üdvözlését átadta Spencernak, betegágyából is meleg érdeklődéssel küldte üdvözlését azoknak, kik eszméit Magyarországon ápólni s terjeszteni akarják. Talán lesznek s maradnak, kik nem felejtik a nagy bölcselkedő-

nek ezt az üdvözlését. Talán le is fordítják magyarra nagy rendszerét, mely minden művelt nyelven megjelent már, de magyarul nincs meg belőle egy kötetnyi sem, (csak szintheikus filozofájának egy tanítványa által készült kivonata jelent meg legközelebb). És bizonyosan lesznek sokan, kik öntudatosan, még többen, kik öntudatlanul fogják érezni nagy eszméit s azok éltető hatását.

Ha pedig a westminsteri abbeyban elhelyezik azt az urnát, mely hamvait tartja, senki sem mehet el a nélkül, hogy észbe ne juttassa a spenceri kitétel, hogy a tökéletesedés az integrálás és differenciálás elhaladásából áll s hogy nem volt a században elme, mely oly hatalmasan megfelelt volna ennek a tökélynek, mint Herbert Spencer.

Hegedüs Loránt.

Herbert Spencer, Viktória királynő nagy korszakának utolsó és legnagyobb filozofusa december 8-ikán halt meg 83 éves korában brightoni magányában. Megelőzte a halálban Darwin (1882), Ruskin (1900), Carlyle (1881), Mill (1873), Huxley (1895), kiknek működési körét, eszméik fejlődését részben irányította, részben felszította és az utóbbiak tudományos tökéletességre emelte.

Élete külső eseményekben nem volt gazdag. Derby-ben látott napvilágot 1820 április 27-ikén. Gyermekkorát első idejéből nevezetes az a körülmény, hogy míg anyja bugzó methodista volt, édesatyja a pap nélküli vallásfelekezethez, a quaker-ekhez tartozott. Megesett, hogy egy nap reggel az atyjával ment a quaker istentiszteletra, — este pedig anyjával a methodistákhoz. Kis korától fogva nem illeszkedett be jól az iskolák életébe. Gyűlölte ezek fegyelmét, meglehetősen rossz diák volt.

Midőn serdülő korában szegény szülőitől nagybátyjához került, ennél sok gyakorlati életnézetet sajátított el, de a Collegen az iskola feladványai helyett inkább saját gondolatainak élt és ezeket követte az egyéniségét jellemző mélységgel. Ezenkívül, mint egy öregkori barátjának írt levelben jelzi, erősen meg volt győződve, hogy megtalálja az igazságot, illetve, hogy tud nézni és látni is fog odáig, a meddig emberi elmének látni lehet.

Szegény volt és kenyerkeresetre kellett törekednie, beállott tehát egy vasuti mérnökhöz segédnek, mely foglalkozás egy darabig szórakoztatta s egy és más javításával, találmányával, kisebb körben feltűnést keltett. Igazi lelki élvezetet azonban csak a szemléletben, a természet megfigyelésében találta. Nemsokára ott is hagyta a mérnöki pályát és az «Economist» című kisebb közgazdasági lapnak lett munkatársa. Ez időtől kezdve sokat olvasott, bár nem tartozott a könyvfalók közé.

1850-ben jelent meg első munkája «Social statics» ezimel, mely nagy erővel bírálja a helytelen társadalmi rendeket és kimutatja, hogy a társadalmi rendek alakulása s ugyanazon törvények mérvadó, melyek a természettudományok alapigazságait képezik. Az angol közönség nem fogadta szívesen e munkát, úgy hogy a mily nehezen talált rá kiadót, ép oly lassan fogytak a munka példányai is. Hatása pedig évek múlva sem mutatkozott. Pedig ez a munka azért is érdekes, mert egy az első kiadáshoz függesztett, a többiekben azonban elhagyott függelék-ívén az iskolai rendszert bírálta szokatlan élesen.

Midőn lángelméjének természetében rejlett nemcsak a ros, a hazugság lerombolása, hanem építeni is tudott, ebből a függelékéből később egész munka lett: «Education intellectual, moral and physical» (Az értelmi, erkölcsi és fizikai nevelés), melyben a helyes nevelés irányait, elveit rakja le, jóllehet inkább csak körvonalakban, mint rendszeres egészben.

Első munkájának hideg fogadtatása azonban nem csüggesztette munkakedvét, sem bizalmát a vállalkozásban. Tíz évi nagy előkészületek után, 41 éves korában hozta nyilvánosságra élete nagy művének, a «Szintheikus filozofia rendszer»-nek programját. E műből 1862-ben «First principles» (Az alapelvek) (két kiadást ért), 1864-ben a két kötetes: «The principles of biology» (Az élettan elvei), 1870-ben: «The principles of psychology» (A lélektan elvei). Ez utóbbi két munkában rakta le induktív gondolkodás útját a «Fizikai lélektan» alapelveit és már ezekben kifejtette «evolúciós» elméletét. Nemsokára átölegetta nagy társadalomtudományi művét: «The principles of sociology» (A társadalomtudomány elvei), melyben a társadalom legfőbb céljának az «egység»-t jelölte meg s a társadalmat szerves törvényszerűségében vizsgálta. Egyéb művei: «The principles of ethics» (Az erkölcs-tan elvei), továbbá természettudományi, politikai és bölcsészeti tanulmányok, egy-egy nagy tanulmány a tudományok osztályozásáról, a szociologia tanulmányozásáról, az egyének az államhoz való viszonyáról stb. Ezen óriási munkálkodását még egy bölcsészeti szakmunka szerkesztésével egészítette ki, melyet «Descriptiv sociology» (Leíró szociologia) címmel Duncan, Schepning és Collier társaságában adott ki.

Hosszú, munkás és eredményekben gazdag életet élt, melynek jó részét Londonban töltötte, majd inkább elvonult Brighton fürdőhelyre, hol egész élete végéig maradt. Szenvedély, hiúság nem bántotta soha, öregségében főelvezete volt a zene; óraszámra ült csendes gyönyörűséggel barátjai zongorajátéka mellett. Külsőségekre, emberek kifűntetésére nem adott soha semmit és nem is fogadott el sem hivatalokat, sem kitüntetések, «az ő világa más világ volt, a tiszta gondolatok ragyogó, de hideg világa.» Így utasította vissza, hivatkozva szociológiájának tanaira, a német császár által felajánlott «Pour le mérite» érdmet is.

Mint igazi filozofus halt meg jó barátjának, Morleynek karjai között és meghagyta, hogy holttestét adják át a lángoknak. Ezen rendelkezése értelmében át is szállították holttestét Londonba és december 12-ikén elégették egy krematóriumban, hamvait ezüst urnába gyűjtötték és a westminsteri spátiságban fogják elhelyezni.

Dr. Tuszai Ödön.

LEFELE.

Lefelé megyek a hegyoldalra,
Nehezen, fáradtan, ingatagon,
Aludni de jó lesz a végre ólén,
Nem bánom, ha fel se érdekek én.

Ég felé törtetem a hegyeken,
Kitárult előttem a végtelen,
Mehetek aludni, épen elég,
Hogy rólad álmodjam, végtelen ég.

Dalmady Győző.

A RÁKÓCZI-HARANGRÓL*

Debreczenben a Rákóczi harangja
— Jaj de búsan, szomorún szól a hangja! —
Csak azt sirja, csak azt búgja: Magyarok,
Egyetértve híven összetartsatok.

Úgy is elég bajotok van, szegények...
Szid az oláh, gyűlöli a tót, a német,
Kitolnáknak titeket a világból,
Oda, a hol még a nap sem világol...

Nagy a világ, de kevés a jó barát,
A kinek van, én nemzetem, gondja rád.
Csak az Isten, a jó Isten van velünk,
Az őrizi, az tartja fenn nemzetünk.

Egyetértés: ez legyen hát jelszavunk!
Így előre majd biztosan haladunk...
De ha jobbra, de ha balra széthuzunk,
Ingoványos posványba jut szép honunk.

Hadd szóljon hát a Rákóczi harangja!
Hegyet-völgyet hadd járjon át a hangja!
Osszetarts, egyetértés, szeretet
Tartja csak fenn itt a magyar nemzetet.

Dömény József.

* A debreczeni ref. öregtemplom tornyában lévő nagy harangot Rákóczi adta az egyháznak.

OH, MINT SUHANTOK EL...

Oh, mint suhantok el, ti évek
Nesz nélkül, mint a falevél!
S egyszerre úgy tűnik, szívünkben
Már csak a mult emléke él.
A mult, mely letarolva régen,
Olyan, mint a kopár mező,
Hová, ha vissza-visszanézünk,
Szemünk harmattól könyező.

A távolból sötét ködöslop
Emelkedik szemünk elé
S keressük a napot, mely egykor
Szívünkkel lánggal perzselte.
Oh, de az a nap a küldüte
Mezőről többé nem ragyog,
S mint a lidérczény tova tűntek
A ragyogó káprázatok.

Az álmok, vágyak erejében
Nem fakad többé új varázs,
A zöldelő reményvirágot
Sorvasztja örök hervadás.
Szívünkben feltör néha-néha
Egy-egy sohaj, egy elhaló,
De a sívár, nagy pusztaságban
Nincs semmi sem vigasztaló.

Még visszasírjuk azt az álmot,
Mely képzelt üdvöket adott
S mely, mint a kürt, tettekre hívott,
Azt a riasztó szózatot.
De az az álom elenyészett,
Mint csillag kódpra rég,
S a kürt szavát nem zengi vissza
Az a világ, mely omladék...

Apor László.

A GYALOGSZINÉSZ.

Elbeszélés.

Irta Zöldi Márton.

Lápos Mihály fokönként züllött gyalogszinészsé. Nagy sikerrel, fényes kilátásokkal kezdte a pályát. Korán, ifjan élvezte az ünneplés gyönyörét. Mély hangjának ereje a közömbös lelkeket is meg tudta rázni. Ó maga rideg, önző lélek volt. Már első sikerei alkalmával nagy hajlamot mutatott a korhelységre s ezek a hajlamok végetes szenvedélylyé fejlődtek. Iszákos lett, hanyatlott feltartóztatlanul, aztán kóborolt egyik szintársulattól a másikhoz. Többnyire gyalog...

Egy hívős novemberi napon az országuton találjuk. A távolból egy nagy alföldi város tornyai fénylenek. A gyalogszinész komor nyugallommal törtet előre. Arca, melyen az ajkól lefelé két mély ránc húzódik, szinte állatias közönyt mutat. Hosszú, sovány tagjait ócska, szürke köpönyeg fedte; fején ázott, vihártépett szalmakalap volt, melyen a homlokára húzva.

Egyszerre hirtelen megállt. Mintha valakivel találkozott volna... Az országuton sehol egy lélek nem mutatkozott... s a gyalogszinész mégis beszélni látszott. Vastag, duzzadt ajkai mozogtak... Mintha arczáról is eltűnt volna az a nagy közömbösség. Szemeiben az izgalom sugarai csillogtak.

Mi történt vele? Semmi más, mint hogy ráismert arra a városra, mely a távolban előtte elterült. Ehhez a városhoz komoly, lélekre ható emlékek fűzték. Ennek a városnak a temetőjében nyugszik egyetlen gyermeke, a kis Elemér, kit két éves korában ragadt el a halál — régen... huszonhat éve.

A színész lelkében meglevenedtek a régi emlékek. Rohamosan, rajokban támadtak reá. Látta a kis koporsót, az ibolyakoszorút, a nefeletsbokkrétát s hallotta a zokogó asszony szivettépp keservét.

Pedig milyen régen nem emlékezett ezekre. Küzdelmei középet csak a mára gondolt, a tegnapt minden nap hamarosan elhangozt. Az emlékek mohó pusztításában nagy segítségére volt a pálinka, mely fojtó kódével eltakarta a múltat, mint a hogy a legördült függöny eltakarja a színt.

S ime, most a függöny felgördül... Látja a

multat édes és szomorú emlékeivel. A fakó, sovány arczot halvány pirosság futja át, horgéshoz hasonló sóhaj tör elő a melléből... Egy szó tolul az ajkára: «Jólan».

Így hitták a feleségét, a kit ő gyáván elhagyott. Mint a tolvaj szökött meg tőle. Durva önzése nem tudta tűrni jogos szemrehányásait s nem tudta nézni a könnyeket, melyeket lelketlensége fakasztott.

— Oh, milyen czudar voltam! — nyögte kinosan.

Aztán ment tovább. Esteledni kezdett. A köd szétoszlott. A távolban elszórtan apró fénysugarak tűntek fel.

A gyalogszinész meredt tekintettel bámulta a vidéket. Szeme hirtelen megakadt valamin: néhány száz lépésnyire a temetőt pillantotta meg.

Izgatottan folytatta útját... A kapuhoz ért. Halkan, szótagolva olvasta a temető kapujának feliratát: «Fellámadunk!»

Betért, sietve, lázasan keresett a sírok között. Erőltette emlékező tehetőségét. A temetés után még kétszer járt itt... Nem tudott tájékozódni, a sírdombok oly egyformák, a fejfák, a koszorúk is...

Nagyon kívánta megtalálni, aztán ráborulni és sírni. Ez a gondolat melegséggel töltötte el. Járt, kelt, fürkészett s olvasta a sírfeliratokat. Végre egy név utbaigazította: egy elhunyt öreg színész neve. Emlékezett, hogy ettől nem messze kell az ő kis fia sírjának lenni.

És mégsem tudott ráakadni. Hiába betűzgette a fejfákat sorról-sorra. Olyiknak már alig lehetett a sírját elolvasni, úgy elfőtte a zöld moha.

Többször elment egy díszes vaskerítéssel környezett sír mellett. A kerítésen belül, kissé ferdén, csillogó fehér márványlap terült el domború aranyos felirattal. Csak ennyi: «Elemérnek — szülei».

— Ez lehetetlen! — hebegte a színész. — Hogy kerülne az én Elemérkém sírjára ez a márványlap? A koldustarisznyán nem ítégek selyemrojt... S mégis, «Elemérnek — szülei».

Homloka egészen kigyúlt a gondolkozástól. Levette az ócska szalmakalapot s legyezgette a fejét. Pedig csipős szél súvította a temető akácjai között. Folytatta a magánbeszédét: — Szülei... Végre is ketten vagyunk... én és az anyja, az az áldott jó lélek...

Eszébe jutott, hogy tíz év óta semmi hírt sem hallott felőle. Csak annyit tudott, hogy megvált a szinpadtól s anyjához hazament... Hm, hátha mégis...

Jó ideig állott ott gondolkodva, tételődve, hajadon fővel. Egy ember léptei riasztották fel. A temetőr közeledett felé. Megszólította:

— Jó ember, nem tudná megmondani, hogy ez a szép, paradís is kié?

— Én ne tudnám? Micsoda temetőr volna én akkor?

— Legyen szíves megmondani.

— Szívesen, új uram, a kis Lápos Elemér van itt eltemetve.

A színész egész teste reszketett a felindulástól.

— Lápos Elemér? — kérdezte.

— Igen is, kérem. Az apja valami híres teátrista volt, aztán elitta az eszét. Így hallottam. Ha jól tudom, el is pusztult már.

— Lehet, — morogta Lápos Mihály, kit most csöppet se érdekelt a saját halálhíre. — Hát az anyjáról mit tud?

— Az derek úri asszony. Jómódú is, mert az anyja nagyot jussott. Itt lakik nem messze, a seregi pusztán. Jó három órájárás.

— S az anyja állította a sírkövet a kis Elemérnek?

— Persze, hogy az, nem is a korhely apja.

A gyalogszinész arczát könnyű mosoly borította. Kezét nyújtotta a temető-örnek.

— Igaza van jó ember, attól nem telik. Én tudom legjobban, mert én vagyok az a korhely... Isten megáldja!

A temetőr illedelmesen megemelte a kalapját.

— Minden jót kívánok! De ne tessék elietni, mert úgy tudom, hogy ma este eljön az asszony. Hátha látni kívánna...

— Minek?

Fejébe csapta a szalmakalapját és elindult. A temető kapujában ép akkor állott meg egy hintó. Két nő szállott ki belőle. Egy fehér fű-

tős matróna s egy fiatalabb, szürkeruhás asszony. Az utóbbi nagy, fehér mirtusz-koszorút tartott a kezében. A színész megismerő őket... a felesége volt és anyosa... Félrehúzódt egy nagy sírelmék mögé s engedte őket elhaladni maga előtt. Aztán előlépet s még egyszer visszanezett. Látta őket térdreessen s a koszorút a rácsra akasztani.

Sóhajtott és távozott. Szükségét érezte, hogy nagyot gyalogoljon az országuton. Nem kívánt emberekkel találkozni. A leszállott est, a hívős szél nem nyugtalanította. Megszokta az effélet.

Minden gondolata a múlttal állott vonatkozásban. Elhibázott életének tragikus fordulatai sorra elmerültek emlékében. Emlékezett minden színre minden hangra. Még a tapsviharok is újra a fülébe zúgtak. Aztán látta feleségét, a kedves naivát, kit egykor ellenállhatatlan művészetével hódított meg s a kivel oly boldog lehetett volna.

Ment, azaz törtéttet előre. Néha nagyot ütött botját a telegrafrudakra, mintha valakivel viaskodnék. Aztán cizálni kezdett a darabokból, azokból a szerepekből, a melyeket valaha játszott. Hangosan deklamált s a szél nagy frázisokat kapkodott szárnyaira a gyalogszinész ajkáról.

Egyszerre elhallgatott. Kocsizörgést hallott. Hátranezett, megésmerte a hintót s benne a feleségét. Félreállt az árokszárlé. Ott akarta megvárni, míg a hintó elhalad... A hintó azonban megállt. Egy nő ugrott ki belőle. Hozzá ment s vállára tette a kezét.

— Mihály, — mondotta kedves, egyszerű hangon, — a mama beszélni akar veled. Gyere, ülj fel a kocsiba.

A színész nem mozdult. Reszketés fogta el. Térdi összeütköztek...

— Mihály, fogadj szót a mamának.

A színész aztán beült a kocsiba, szemben a nővel. Lesütött szeméből könnyek perregtek. Aztán alázatosan, félszegen megszólalt:

— Régen nem volt szerencém... Ennél többet nem tudott mondani.

A TŰZMŰVÉSZETRŐL.

Nemrég országos emlegetés tárgya volt az a tűzijáték, a melyet a budapesti Duna-ínpetelyi alkalmával rendeztek, melyet nemcsak a fővárosiak, hanem a vidékiek közül is sokan megnéztek.

Erre visszaemlékezve, talán nem lesz érdektelen, ha a tűzművészetről — pyrotechnikáról, — valamint annak történetéről rövid ismertetést közlünk.

A tűzművészetet legelőször görögöknek, bengálitűzek és rakéták alakjában látnuk szerepelni, melyek eredetileg a kelet népeinél hadászati czélokra használtattak. Az úgynevezett görögűtű IV. Konstantin császár (671—678) használta először az arabok ellen. Konstantinápoly védelmére, melynek titkos receptjét állítólag egy heliopolisi születésű, Kalinikos nevű görög műépítésztlől kapta. E görögűtű nagy gyűjtő és romboló erővel bírt; alapjában pedig nem volt egyéb, mint a mai puskapor alkotórészeinek némileg megváltoztatott vegyülete.

A bengálitűzek pedig állítólag a mai úgynevezett görögűtűekkel azonosak, a melyeket a bengálok, indusok nagy gyűjtő- és fényerejük-nél fogva vallásos czélokra használtak.

A japáni kalózoknak manapság is van egy igen veszedelmes és rettegett támadási eszközük, melynek neve «Stinktop». Ez egy vízszintes begöngyöltetett és körülrotyozott cserépedény, mely különös, elolthatatlan görögűtű-szerű anyaggal van megtöltve. Ezt támadásuk alkalmával az idegen járműbe dobják. A cserépedény esése következtében eltörvén, az anyag meggyúlad és sárga, erősen fojtó és káros, eszméletlenséget előidéző füstöt lövell magából, melynek a megtámadottak nem bírnak ellenállni.

Magáról a puskaporról biztos adataink csak az 1214-ik évig terjednek, a midőn az ezen időben élt Baco Roger hírneves angol dominikánus műveiben említi. E szerint tehát Schwarz Berthold az 1320. évben a puskapornak csak a vető erejét fedezte föl.

A puskapor vegyülete pedig a tűzművészetnek alapja, belőle készül a tűzművészet leg-

nevezetesebb és legérdekesebb része a — röppentyű (rakéta).

A röppentyűket a keleti népek hadászati célokra használták, de a löfegyverek mellett — melyek az angolok és francziák között Crecy-nél 1357. évben vívott csatákban játszottak először döntő szerepet. — mindinkább feledékenységbe mentek; míg a XVIII. században az angolok Kelet-Indiában viselt hadjárata alkalmával a keletiek ismét használatba vették őket. Az angolok figyelemre méltatták ezen hadieszközt és révükön a röppentyű csakhamar Európában is tört hódított.

Congreve angol tábornok volt a legelső, a ki 1804-ben ezen röppentyűket tökéletesítette és hadi eszközzel használta. A röppentyűk tokját vasból készítette és a végüket gyújtó meg robbanó lövedékekkel szerelte föl. 1807-ben pedig *Schumacher* dán tüzérszázados shrapnellekkel, kartácsokkal való felszerelésüket kísérlette meg eredménytelenül. 1846-ban az északamerikai *William Hock* szintén javított a hadi röppentyű-

Egy másik történelmi nevezetességű tüzijáték pedig az, melyet *Fugger* Jakob augsburgi polgármester V. Károly tiszteletére, ennek az 1519. évben római császárrá történt felavatása alkalmából rendezett.

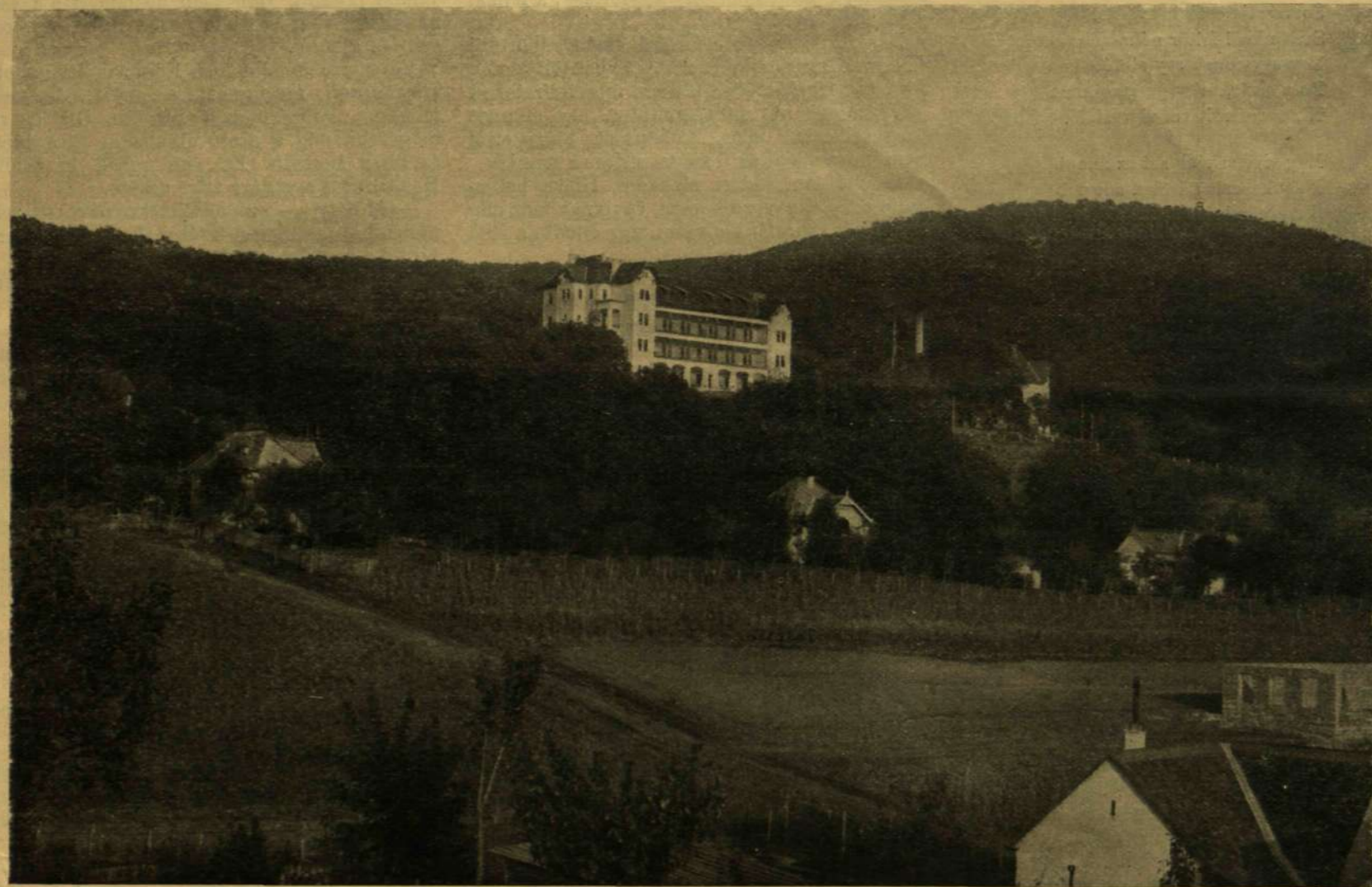
Ha meggondoljuk, hogy az akkori tüzművészek mennyi és milyen anyagok felett rendelkeztek, könnyen elképzelhetjük, hogy az általuk előállított tüzijátékokat a jelenkorakkal összehasonlítva, milyenek lehettek! Különben az akkori időkben a tüzművészet inkább bővítészámába ment. Az akkori tüzművészek arénaszerű nyílt színházakban vagy ligetekben tartották mutatványaikat. Barlangot vagy poklot ábrázoló diszleteket állítottak fel s ezeket tele festették mozgó kígyókkal, sárkányokkal és más fantasztikus szörnyetegekkel. Az ilyen tüzijátékok fénypontja rendszeren némajáték volt, melyben maguk a tüzművészek ördögöknek és más félelmetes szellemeknek öltözködve, holmi tüzet szóró pallosokkal, szigonyokkal, lándzsákkal felszerelve szerepeltek. A helyiséget időközön-

tak ilyen szerepekre. A hölgyek mint szírinák és villik, jelmezesen, aranyozott kagyló alakú csónakokban úszkáltak s mythologiai jeleneteket, harcokat és támadásokat utánözva, a legveszedelmesebb próbálkozásokba is belebocsátkoztak.

A XVIII. század elején élt *Stöversand* pyrotechnikus műve szerint a német fejedelmek a francia királyok pazar fényűzését ezen a téren is utánözték, sőt fölülmúlni is iparkodtak.

Nem egyszer táborokba összpontosították a német fejedelmek hadseregeiket, a midőn valóságos tivornyákat rendeztek, mely alkalommal idegen fejedelmeket is vendégül láttak s tiszteletükre nagy fényt és pompát fejtettek ki.

Fényes tüzijátékkal egybekötött ünnepélyt rendezett I. Frigyes Ágost szász választófejedelelem s lengyel király, kit az „erős” mellékneven ismer a történelem. 1730-ban az Elba folyó mellett Mülhbergnél, mintegy 30.000 főre menő nézőközönség előtt az Elba folyón egy



AZ ERZSÉBET KIRÁLYNÉ SZANATORIUM BUDAPESTI NÉZVE.

Ernstly fényképe után.

kön. Már a következő években, de különösen az 1848—49. években úgy a magyar, mint az osztrák hadseregben külön rakéta-ütegek szerepeltek. 1866 után azonban a legnagyobb tökélyre vitt löfegyverek ezen hadi eszközt úgyszólván teljesen kiszorították; a röppentyűk legfeljebb jelzéseknél nyerne még néha alkalmazást.

A röppentyű nemcsak mint emberölő és emberirtó eszköz állott a hadseregek szolgálatában, hanem mint életmentő, az emberszeretettel szolgálatában áll mai napig is a tengerészetnél. Tudjuk, hogy a vízbe fulló ember a szalmaszálhoz is kapaszkodik. Elképzelhető tehát, milyen reményt támaszt a veszélyben levő hajó utasainak szívében, midőn egyszerre ágyúdőrejt halálnak és meglátják a röppentyűt, melyet egy tarackforma kis ágyúból a tengerpartról a veszélyben forgó hajó felé kilöttek s mely meg lehetős vastagságú kötelet hoz magával.

Harmadik szereplése a görög- vagy bengáli tüzeknek és a röppentyűknek a tulajdonképeni tüzijáték, mikor azok kedvtelésre és nagy ünnepélyes fényesebbé tételére szolgálnak.

Európában az első tüzijátékot az 1379. évben Vicenzában egy békeünnep alkalmából rendezték.

kint — nagyobb hatás kedvéért — fehér vagy sárgaszínű gőrgőttel világították meg.

A XVII. és XVIII. században már nagyobb szabású és más természetű tüzijátékokat is csináltak. A francia királyok különösen kedvelték a tüzművészetet, kivált XIV. Lajos volt nagy pártolója s a Versaillesben rendezett tüzijátékokra rengeteg összeget áldozott. Mind a mellett a tüzijátékok megközelítőleg sem voltak oly fényesek, szimpompások és szemképrázatok, mint a maiak. S bár manapság a tüzijátékok korán sem részesülnek oly nagy pártfogásban, mint korábbi időkben, mégis mindinkább tökéletesedik.

A francziák nem érték be a szárazföldi tüzijátékokkal, vizen is kezdték ilyen mutatványokat rendezni, melyek sokkal szebbek és mutatósabbak a szárazföldiekénél.

A francia pyrotechnikusok az akkori izléshez és fölfogáshoz képest nem is mulasztották el a közönségnek holmi festett vízi szörnyetegekkel kedveskedni. Mutogattak pl. vizen úszkáló szírinákat, villiket, czápákat, bálnákat, a melyeken neptunok és tritonok ültek. Egy ilyen a Pompadour tiszteletére Versaillesben rendezett ünnepélyes tüzijáték alkalmával állítólag udvarhölgyek és udvari gavallérok is vállalkoz-

kisebbszerű, de igen csinos hajóhad közreműködésével francia modorú csatározást produkáltak, a mely ünnepélyre 47 fejedelem volt hivatalos. Az ez alkalommal rendezett tüzijáték bibliai jeleneteket ábrázolt s oly veszedelmes természetű volt, hogy a czápa hasában levő Jónás szerepének előadásához gályarabokat használtak, kiket úszkáló szörnyetek hasába bujtattak.

A XVIII. század utolsó negyedéig a tüzművészet terén semmi más nevezetesebb haladás nem történt. Ettől fogva azonban a vegytannal együtt ez is rohamosan fejlődött, különösen mióta egész sereg hatásosnál hatásosabb robbanó szert találtak fel. A pyrotechnikusok alapos vegytani szakértelemmel dolgoztak s így értek el mind szebb eredményeket.

Webazky, Scharffenberg, Chertier, Schnelt és Schwerner a mai nap ismert gyönyörű színes tüzek feltalálói és nagymesterei; mert tudvalevő dolog, hogy előltük a pyrotechnika a színes tüzek dolgában még igen szegény volt. Nagy érdemeket szereztek a francia Chertier és az osztrák Uchatius részint elmés találmányokkal, részint az eszközök tökéletesítésével. Ezekhez idősb és ifjabb Stuver méltán sorakoznak. Mint kitűnő tüzművészek ismeretesek voltak még az

olasz származású Ruggieri fia, Claude Fortune Ruggieri és T. Morel angol tűzmester.

Ezek közül mutatványaikról nálunk egyedül Stuverék ismeretesek, nevezetesen ifjabb Stuver Antal, ki Budapesten több ízben, de más magyar városokban is nagyszabású tüzijátékokat rendezett; és pedig Budapesten 1857-ben Ő Felsége Magyarországon tett első látogatása, — továbbá 1867-ben magyar királyllyá történt megkoronáztatása, valamint a boldogult Rudolf trónörökösnek nejevel Budapestre való érkezése alkalmával készített szép mutatványokat.

A negyvenes évektől kezdve már magyar tüzművészek is szerepelnek. Legnevezetesebb közülük Virág József nyug. cs. kir. alezredes, ki Uchatius iskolájából való volt; mint műkedvelő — Temesvárott különösen — több ízben igen szép és nagyszabású tüzijátékokat rendezett. Továbbá Bednarz János pozsonyi tűzmester, ki úgy, mint a jelenkori angol tüzművészek, Ruggieri modorában dolgozott s a ki áldozata lett pyrotechnikai tanulmányainak egy műhelyében történt robbanás alkalmával. Ezeket kívül ügyesek voltak még Bartsch Károly, Fischer I., Stern, Szabó s végül Guaiter János, Turcsányi Lajos és Puschmann Ferenc.

Virág József és Bednarzot kívül azonban a középszerűsége felül egyikük sem emelkedett.

Vazulik Antal.



NYITOTT FEKVŐ FOLYÓSÓ A MÁSODIK EMELETEN.



FEKVŐ FOLYÓSÓ AZ ELSŐ EMELETEN.

A MI SZANATORIUMUNK.

Néhány évvel ezelőtt épült föl jótékony adakozásokból a szegénysorsú tüdőbetegek részére az „Erzsébet királyné szanatorium” a budakeszi erdőben. Ez a szanatorium a külföldi egyetemi szakemberek szerint is, kik sűrűn látogatják, egyike a legjobban berendezett szanatoriumoknak s e mellett itt félannynál is kevesebb a napi ellátás díja, mint a külföldi szanatoriumokban, mert míg azokban 10—15 frankot kell fizetni naponként, itt csak négy koronát; s vannak ingyenes helyek is.

A szanatorium fekvése remek. A budai hegyek egyikének az oldalán fekszik, egy erdő közepén. Lenn a völgyben van Budakeszi.

Szerda a nagy változás napja. Akkor mennek el a gyógyult és javult betegek s ugyanaz nap jönnek az újak. Kellemesen lepődik meg az újonnan érkezett beteg, látván a régebben itt tartózkodók egészséges színű arcát s ezen kellemes meglepődéseknek egész sora következik. Így este a vacsoránál. Mily hatalmas és nagy az étkezés és milyen tiszta; körülbelül százhusz beteg étkezik itt egyszerre, sokan vidám társalgás közt.

Az új betegnek megérkezése után másnap reggel kell nagy vizitre menni. Ezen a viziten maga Kuthy Dezső dr. egyetemi magántanár, az intézet igazgatója és főorvosa, állapítja meg a



AZ ENÉDLŐ.

KÉPEK AZ ERZSÉBET KIRÁLYNÉ-SZANATORIUMBÓL. — Ernstly fényképe után.

diagnózist, meghatározza a betegnek, hogy minő kúrát használjon. Reggel hat órakor fürdő vagy zuhany. A fürdő hét óráig áll a férfiak rendelkezésére. Ez nagy baj azon betegeknek, kik megszokták a késői felkelést, mert hiába akarnák elaludni a fürdést, nem lehet: a fürdős végig járja a szobákat, addig biztatja, vagy fenyegeti az igazgató úrnál való feljelentéssel, míg a beteg kénytelen-kelletlen enged. Később alig várja a hat órát, a fürdés idejét, mert hisz azután is alhatik eleget. Ez a szanatorium az álmosok Mekkája. Reggeli után alhatnak tíz óráig a nyitott folyosón lévő fekvőágyakon s itt voltaképp kötelességévé is van tétel a betegnek a pihenés. Itt olvassák az újságot, leveleiket, beszélgetnek, sőt ha igen elfáradtak a fekvésben, még sétálnak is. Négy fekvő folyosó van. Az ebédlő előtti terrazonon a földszinten, az első és a második emeleten. Az ebédlő előtti terrazonon nők és férfiak fekszenek s csak egy üvegfal választja el őket egymástól. A földszinti és az első emeleti folyosó a férfiaké, a másodemeleti a nőké. A lakosztályok is hasonlóan vannak berendezve, a földszinten és az első emeleten a férfiak, a másodikon a nők laknak. Hatan-hatan laknak egy szobában, azaz csak alszanak, mivel nappal tilos a szobákban való tartózkodás.

A reggeli utáni viziten — mely a fekvő folyosón találja a betegeket s a melyet naponta Kuthy Dezső dr. tart László Gyula dr. első



AZ ERZSÉBET KIRÁLYNÉ-SZANATORIUM FŐPÉLETE.



A GÉPHÁZ ÉS A MOSÓ-TEREM.

KÉPEK AZ ERZSÉBET KIRÁLYNÉ-SZANATORIUMBÓL.

Erdélyi fényképei után.

asszisztenssel — adhatják elő panaszait a betegek. Eleinte van is elég, később nincs. Tíz-óra után alhatik ismét a beteg ebédig, ezt azonban kevesen cselekszik. Legtöbbje ilyenkor írja leveleit a társalkodóban, némelyik sétál a déli parkban s ha jobbul a beteg, külön engedélyt kap, hogy a meredekebb éjszakai parkba is mehessen. Társas játékokat játszanak, sakoznak vagy malmoznak, mert csak ez a két játék van megengedve. A kártyázás szigorúan tilos. Ősszélű itt játszani az ügyész a kocsiával, a pap a lakatossal, az orvos a szedővel; igazi demokrata szellem uralkodik. Mind tüdőbetegek s a tüdőbetegek vonzódnak egymáshoz, bár félnek is egymástól, mivel azt hiszi mindgyik, hogy ő a kevésbé beteg, a másiktól jobban elkapja a bajt. De általában véve mégis a vonzódás köztük a nagyobb.

Alig várják az ebédre hívó harang megcsendülését. Mert itt az evés a fő. A ki sokat tud enni, hizik s a ki hizik, az javul. Olyan irigykedve nézi a kis evő, a mint egy nagy étkü társa 3—4 borjú-szeletet tüntet el tányérjáról, mert itt mindenki ehetik és ihatik annyit, a mennyit akar. Azaz inni csak tejet szabad, mivel a szeszest italt szűken mérik; abból megárt a sok.

A nyáron eljött négy finn tudós egyetemi tanár Helsingforsból, meguézni a sanatoriumot. Ezek a betegekkel éltek, nem győzték eléggé csodálni az izes ebédet, a berendezést, nem különben a tisztaságot, melyet nemcsak a főépületekben, hanem a melléképületekben is meg lehet találni. Bámúlták a modern, szép emeletes gépházat is, melyben egyúttal a mosó helyiség is van, a hol hat asszony mos állandóan a betegekre. Anyira megtetszett a finn tanároknak minden, hogy elkérték egy-két magyar csejnek, a sanatorium szállítóinak címét s azt ígérték, hogy ők is ezektől szerzik be szükségleteiket.

Ebéd után következnek a kötelees alvás, pihenés uszonnáig. Azután sétálnak. Olyan irigy szemmel nézik azokat a kiváltságosokat, a kiknek nagynéha szabad a parkon kívül sétálni menni, de már sem Budakeszi községbe, sem a környékbeli vendéglőbe vagy kávéházba menni nem szabad.

A szerdai napon szokta a betegek arcza a legkülönbözőbb kifejezéseket magára ölteni. Szerdán van a mérés, ki mennyit hizott? Maga a tanár áll a mérlegnél s örvendő jelenti ki, ha a beteg két-három vagy négy kilót hizott, mert ez is előfordul. Ő együtt örül a beteggel s együtt bánkodik, ha látja, hogy mennyire elsumorodik az ápolat, mivel nem hizik. A ki tíz kilót hizik, az »jubileumi sört« kap, nemcsak ebédre, hanem vacsorára is. S igen sajnálják a betegek, hogy ezen sör csak egyszer jár ki. A beteg örvend, ha hallja, hogy ismét kapott valaki jubileumi sört, mert hiszen ha egy beteg-társa hizik és javul, akkor remélheti, hogy talán ő rá is rákerül a sor.

Sajátságos, hogy a betegek rendszerint fátyolozott hanguak, fáj a torkuk, a gégéjük. Ezért jár ki hetenként kétszer, kedden és csütörtökön,

Pollacsek Elemér dr., gégeorvos. Alig várják a betegek s nem győzik faggatni, kérti, mondja meg, nincs-e nekik gége-tuberkulózisuk, mert ettől félnek legjobban. A doktor a sok kérdéstől nem veszi el türelmét, hanem felel mindegyiknek, megnyugtató okot s örömmel állapítja meg némelyiknél, hogy hangjuk tisztul.

Gyógyszeres injekciókat elég jó sikerrel alkalmaznak a vérbe. Vasárnap a legszomorúbb és a legvigabb nap. Izgatottan várják délelőtt a rokonokat, a szülőket, gyermekeket; túlboldogak, ha ölelhetik egymást s hogy sirnak, mikor ismét el kell válniok egy hétre!

Haláleset ritka a sanatoriumban. Két évi fennállása óta ezer beteg közül alig halt meg hét. Most fogja ugyanis a sanatorium megünnepelni annak a jubileumát, hogy ezer beteg kezelet. Pénteken este, vacsora után megszólal az ebédlőben elhelyezett harmonium hangja, (a pompás hangszer az egyesület egyik alapítójának, Hatvani Józsefnek ajándéka), melyen dr. László Gyula, az intézet első segédorvosa játszik. Ezt alig várják a betegek, már azért is, mivel László doktort igen szeretik, mert ő nemcsak a rendes, meghatározott időben, hanem éjjel-nappal készen áll jó kedvelő betegek rendelkezésére. E sorok írójára is gyakran hallgatta ezt a hangversenyt s tapasztalta, hogy milyen jótékonyan hat a betegek kedélyére; maga is több mint három hónapot töltött az intézetben, félholtan vitték oda és egészségesen bocsájtották el.

A tüdőbetegek sorsa tehát egy csöppet se mostoha a sanatoriumban, már csak azért sem, mivel nyolcvan százalékuk gyógyultan hagyja el az intézetet. Nagy része van ebben az intézet igazgatójának, dr. Kuthy Dezsőnek is, ki nagy buzgalommal teljesíti hivatását s kinek az a vágya és ambíciója, hogy minél tökéletesebb tegye a sanatoriumot s minden kényelmet biztosítson betegeinek. Az intézetet az ügy iránti szeretetből a specialista orvosok egész sora fölkeresi időnként s ott rendelést tart. Az intézet egyike a legszigorúbb kúra-rendet tartó sanatoriumoknak s mint ilyen, áldásosan végzi emberbaráti és közegészségi hivatását.

Somogyi Lajos.

A FINSEN-FÉLE GYÓGYMÓD.

A tuberkulózis, mely a nálunk előforduló betegségek közül a legtöbb áldozatot szedi, az emberi test minden szervét megtámadja. Leggyakoribb székhelye a tüdő és akkor tüdőgümőkór a neve; ha a mirigyekben fészkel, skrofulózisnak hívják; ha pedig a borbén támad, akkor lupus vulgarisnak — bőrfarkasnak — nevezi az orvosi tudomány.

E pusztító betegség gyógyításának kérdését a tudomány — bár az utóbbi években igen nagy tevékenység folyt e téren — eddig még nem tudta teljesen megoldani. Nagyobb eredményt eddig csak a lupus gyógyításában értek el. A statisztika adatai szerint a lupus-betegeknek ez

idő szerint 94 százaléka gyógyítható már, a mi az eddigi öt százalékos gyógyítási arányszámhoz viszonyítva, igen nagy haladás. Ezt pedig *Niels R. Finsen* dán tudósnak köszönheti az emberiség. Finsennek eddigi immár közel évtizedes munkásságáért, főleg az emberiség érdekében tett nagy szolgálataitért a legutóbbi napokban a Nobel-díjat ítélte oda az erre illetékes bizottság.

A Finsen-féle lupus-kezelésnek lényege az úgynevezett vegyi sugaraknak ama hatásán alapszik, hogy erős bőrreakciókat idéznek elő, megölik a baktériumokat és a test szöveteinek mélyébe is képesek hatolni. *Finsen* kezdetben a nap sugarainak vegyi hatásával végezte gyógyító kísérleteit, ma azonban már e célra a nagy erejű villamos ivilámpákat használják. A mai Finsen-féle gyógyimód fényforrása egy 60—70 Ampère erősségű hatalmas ivilámpa. A lámpa körül négy u. n. koncentrátor van 45 foknyi szög alatt elhelyezve. A koncentrátorkok a vegyi sugarak átocsátására alkalmas kvarc-lencsékkel és vízűléssel ellátott fém-tubusok, a melyeknek rendeltetése, hogy egyfelől a hősugarakat kiküszöböljék, másfelől a vegyi sugarakat központosítsák. A berendezést kiegészíti még az u. n. »nyomó üveg«, egy kvarc-lencséből összeállított és vízűléssel ellátott készülék, a mely arra szolgál, hogy a kezelendő bőrtérületet lehűtse és nyomás kifejtése által kiszorítsa belőle a vért. A vértelenítés azért fontos, mivel a vér jelentékeny mértékben akadályozza a sugaraknak a bőrbe való behatolását. Egy lámpa körül egyszerre négy beteget lehet kezelni; a kezelés naponta egy óráig tart, úgyszólván teljesen fájdalomtalan és jól begyakorolt ápoló személyzet segítségével történik. Minthogy egyszerre a bőrnek csak kisebb, mintegy fillér nagyságú területét lehet kezelni s egy és ugyanazon területet többször is kell kezelni, ezért a gyógyulás csak lassan, hetek, sőt hónapok múlva következik be. Ha ezzel szemben azonban tekintetbe vesszük, hogy az esetek nagy többségében a gyógyulás beáll, akkor a kezelés sem fog oly hosszúnak feltűnni, főleg ha tudjuk, hogy a legtöbb lupusos beteg baja már régi, évek, sőt évtizedek előtt keletkezett s hogy e bőrbetegség mily súlyos pusztításokat okoz. A gyógyulás természetesen annál gyorsabban következik be, minél újabb keletű a betegség és minél pontosabban van meghatározva. *Finsen* felfedezése óta igen nagy fontosságú lett a lupus korai és biztos felismerése, mivel a pontosan felismert és idején kezelésbe vett esetek a mai viszonyok között biztosan és rövid idő alatt gyógyulnak.

A Finsen-féle intézetnek berendezési és fentartási költségei meglehetősen nagyok és így a kezelésben épen azok a néposztályok nem részesülhetnek, a melyeknél a lupus a legelterjedtebb. Próbáltak ugyan olcsóbb műszereket is készíteni, de ezek nem váltak be. Ez az oka annak, hogy sok helyütt az állam vette kezébe az ügyet. Ebben a nagy dán tudós hazájára járt el. A dán kormány a kopenhágai Finsen-intézetnek 1897-ben 20,000 korona segélyt, 1900-ban

240,000 korona kamatmentes kölcsönt és évente 25,000 korona szubvenziót juttatott.

A kopenhágai intézet óriási kezelő-teremben 7 ivilámpa van felállítva, összesen 28 műszerrel, úgy hogy ott naponként 130—150 beteg részvételével kezelésben. Eddig mintegy ezerre tehető a teljesen gyógyultak száma, a kiknek nagy része már 2—6 év óta áll észlelés alatt, a nélkül, hogy a baj újra jelentkezett volna náluk.

Finsen ama jogosult nézetét fejezte ki, hogy a lupus Dániában néhány évtized múlva egészen alárendelt jelentőségű, veszélytelen bőrbajjá fog csökkenni. A Finsen-kezelés jelentékeny sikerén fölbuzdulva Európának legtöbb fővárosában van már az állam által berendezett és fentartott Finsen-intézet. A sikert nagyban emelte egyes adományozók bőkezűsége is. Teljesen felszerelt lámpát adományozott a jelenlegi angol királyné a londoni intézetnek, Mária Feodorovna orosz cárné és az oldenburgi herceg Szent-Pétervárott fedezték egy-egy lámpa beszerzésének költségeit. Két évvel ezelőtt Bécsben is mozgalom indult meg egy Finsen-intézet föllállítására, s Ferencz József ő Felsége 10,000 koronát adományozott a Bécsben felállítandó Finsen-intézet céljaira. Példáján felbuzdulva csakhamar széleskörű adakozás indult meg, úgy hogy nemsokára mintegy 100,000 korona volt együtt, a melylyel a bécsi intézet létesítésének kérdése végleges megoldást nyert. Az arisztokráciának és a társadalomnak egyéb köreinek előkelő hölgyei sok helyen a legnagyobb buzgalommal végezték az ápolónők teendőit.

Nálunk Magyarországon, noha a lupus-betegek száma meghaladja legalább a 10,000-et, még igen kevés történt e téren. A közoktatásügyi kormány kiküldte két évvel ezelőtt dr. *Huber* Alfréd fiatal magyar bőrgyógyászt Kopenhágába, a ki a kezelést a helyszínen tanulmányozva, kimerítő dolgozatban számolt be tanulmányútjáról és rámutatott, hogy az intézet felállításának nálunk is kétségtelen szükségére. Tanulmányai alapján létesített is egy Finsen-intézetet, mely azonban magánjellegű és a szegény lupus-betegek érdekeit pénzügyi okoknál fogva csak nagyon kevésbé szolgálhatja; ezen kívül a fővárosban Finsen-intézet még mindig nincs. Úgy értesültünk azonban, hogy sikerült már az ügynek egy előkelő magyar főurat megnyerni, a kinek védnöksége alatt nemsokára megalakul a magyar lupus-bizottság, mely ha a minden nemest iránt felbuzduló magyar közönség által támogatva, célját, egy magyar Finsen-intézet föllállítását, eléri, ezzel újabb levelet fon a nagy dán tudós érdemeinek már eddig is hervadhatatlan koszorújába.

AZ ÁLLATOK IDOMÍTÁSÁRÓL.

A vadállatok idomítása koránsem oly veszélyes, mint a milyennek látszik. Ha az állat-szelidítő a fenevadakkal a porondon farkaszemmet néz, az embernek eleinte a háta borzadzik. De utóbb látva, hogy az illető férfi vagy nő a vadállatok közt nyugodtan mozog s a vad párdúc, tigris, oroszlán előtte meghajodik, sokan hajlandók hinni, hogy a szelidítő ruhája alatt páncélt vagy bőr inget visel, az előadás előtt az állatoknak kábító szereket ad, stb. Már pedig ez nem így van. A párdúc vagy tigris ellen a páncéling senkit meg nem védene, a chloroformmal elkábított vadállat pedig idomításának szavára nem hallgatna. Az idomítás titka abban rejlik, hogy az állattól csak olyan mutatóanyagot kívánjunk, melyek természetes hajlamának és tehetőségének megfelelően. A tigris például kitünően ugrik, hogy zsákmányát ugrásban elkapja. Így aztán magától értetődik, hogy első sorban a tigris ugrási tehetőségét kell kiképezni, a mi nem is sok nehézséggel jár. A tigris idomítását egy éves korban kell megkezdeni. Fialtabb állatok nagyon játsziak és a mit tanultak, hamar elfelejtik. Mindenek előtt a fiatal tigris erős nyakövet kap, melynek vaslánczán a szelidítő a porondra vezeti. A szelidítőt néhány markos legény kíséri, kik szükség esztére kezére járnak. Némely szelidítő a nyakövére egy vasrudat szorít, vagy eleinte szájkosarat tesz az állat fejére. Mihelyt a tigris a porondon nyugodtan fel és alá jár, nevelésének első s legfontosabb része megtörtént. Ha most pl. arra akarják tanítani, hogy egy farkarókat át



NIELS R. FINSEN.

ugorjék, a porond egyik sarkába vezetik s a karikat elébe tartják. A mint előre nógatják, a tigris a karikán azért ugrik át, mivel a sarokból másképp ki nem juthat. Ezen ugrásért egy darab húst kap. Végre a tigris megérti, hogy valahányszor a karikán átugrik, jutalmul mindig egy darab húsról számíthat. Így aztán mindig ugrik, valahányszor a szelidítő a karikát bárhol is elébe tartja.

A tigris szelidítése különben nem valami nagyon könnyű; az oroszlánnal, kivált pedig az elefánttal sokkal hamarabb lehet boldogulni. Legtöbb fáradságra kerül a jeges medve idomítása, mely hihetetlenül ostobának tette magát, ha valamit tanulni kell.

Egy jól idomított elefánt a megfontolás bizonyos nemével cselekszik. A nem régen Angliában kimúlt »Gus« nevű elefánt egy alkalommal Herefordnál a tengerben fürdött, midőn közelében sokan segítségért kiabáltak. Ugyanis két gyermek a sekély partról mélyebb helyre jutván, életveszélyben forogott. Gus a helyzetet felismerve öreit elhagyta, s a gyermekek után sietett, kiket ormányával egyenként széles háttára emelt. A gyermekek ott is sirtak és kiabáltak, de biztonságban voltak. Gus pedig lassu léptekkel a part felé indult. Gus szokva volt vezetőjét ormányával háttára emelni és most a veszély pillanatában eszébe jutott emez ügyességét felhasználni.

A közönség leginkább a jól idomított oroszlánt kedveli, melynek méltóságos mozdulatai valóban megkapók. Egy oroszlán idomítása nem sok fáradsággal jár, de mihelyt ketten vagy hárman vannak, egymásra féltékenyek s az idomító legesekélyebb kedvezése miatt összevesznek.

A ragadozó állatokat legnehezebb arra megtanítani, hogy etetés közben mást is tegyenek. E részben egy amsterdami állatszeliidítő öt fekete afrikai oroszlánjával az idomítás netovábbját mutatta be. Ugyanis, midőn az oroszlánok az előbök dobott nyershúsról rohantak, a szelidítő lábával a húsról lépett és a fenevadak rögtön meghátráltak. Ennek láttára egy gazdag angol az idomítóval nagy összegbe fogadott, hogy nem meri lábát a húsról tenni, ha oroszlánai három napig koplaltak. Az idomító a fogadást oly kikötéssel fogadta el, hogy az állatokat még három hétig idomíthassa. Az angol az oroszlánok ketreczeit embereivel szigorúan őriztette s midőn a szelidítő, kezében egy óriási nyershússal a ketrecbe lépett, az oroszlánok, kik három nap óta egy falatot sem ettek, vérfagyasztó ordításban törtek ki. A bátor ember a húst a fenevadak közé dobva, egyúttal ostarát is felkapta. És az oroszlánok meg sem mozdultak. Most az idomító a húst ismét oda dobta, mire az oroszlánok rögtön felálltak.

Az izgatott látványosság az angol embernek sok pénzbe került, az idomító pedig viszonzásul elmondta a módot, melylyel mutatóanyagát lehet

tette. Ugyanis a három heti utólagos idomítás alatt az oroszlánokat három napig mindig koplaltatta, a negyedik napon petróleumba mártott húst dobott előbök, melyhez az állatok nem nyultak és csak ezután kaptak tiszta húst. Az oroszlánok megszokták, hogy az első darab hús mindig petróleumos s így a látványosság bemutatásakor is azt hitték, hogy először petróleumba mártott húst kapnak, mire aztán nyugodtan a második darab húsról vártak, melyet végre mindig megkaptak.

Általában bármely mesterség, melyet lúddal, nyúlal, patkánnyal vagy fókával, egy szál idomított állattal bemutatnak, meglepőnek és nehéznek tűnik fel. Ha azonban az idomítandó állat természetét tanulmányozták, az állattal folyton jól bántak, s nevelését előre megállapított terv szerint folytatják, a siker el nem maradhat s annak elérése koránsem oly nehéz, mint az avatlatlan gondolják.

A CSECSEMŐK SZINÉRZEKE.

Általánosan ismeretes, hogy az ujszülöttek meg tudják különböztetni a világosságot a sötétségtől, mert a szemüket gyorsan behunyják, ha hirtelen fény éri. Kérdés azonban, mely életkorban kezdik először a színbenyomásokat felismerni?

Erre a kérdésre nem könnyű a felelet. Ha például egy 20—25 napos gyermek nevetés által kifejezi örömet egy a nap sugaraihoz csillogó, de nem vakító rózsaszínű függöny láttára, vagy ha látható örömmel nézi színes rojtok mozgását, ebből még nem következik az, hogy a színeknek örül, lehet, sőt valószínű, hogy a verőfényesen megvilágított felület és a mozgás látása okozza örömet.

Később, mikor a gyermekek kezdenek már beszélni tanulni, eleinte hibásan nevezik meg a különböző színeket, zöldnek nevezik a vöröset, stb. Ez azonban nem azt jelenti, hogy nem ismerik s nem tudják megkülönböztetni a színeket, hanem csak azt, hogy a színek neveit nem tanulták még meg, vagyis a »vörös«, »kék«, stb. szavakat nem tudják még kapcsolatba hozni a hozzájuk tartozó színefogalmakkal. A gyermekek rendszerint csak három éves korukban tudják biztosan megnevezni a különböző színeket.

Hogy lehet azonban meggyőződni a csecsemők színérzékéről, holott nem tudnak beszélni? Egy német psychologus erre igen egyszerű módot talált érdekes kísérleteivel. Olyan csecsemőkkel végezte kísérleteit, a kiket nem anya vagy dajkatejjel, hanem tehéntejjel tápláltak; a tejet szokás szerint üvegből szopogatták. A tudós két tejes üveget tett a gyermek elé, az egyik vörösre, a másik zöldre volt festve. A vörös üveget megtöltötték tejjel, a zöldet üresen tették a csecsemő elé. Egy idő múlva a gyermek megtanulta a furfangot: észrevette, hogy a zöld üveg üres volt, fennem s mindig egyenesen a vörös után kapott. Hasonlóan sikerültek azok a kísérletek, melyeket fordítva tettek, nem különben azok, melyeket kékre és sárgára festett üvegekkel végeztek. Mindebből az következik, hogy a gyermek már nagyon fiatal korában meg tudja különböztetni a különböző színeket.

A RHINOPLASZTIKA.

Rhinoplasztika alatt azt a mesterséget értik, a melylyel ügyes sebészek az egyik ember valamely egészséges, szép formájú testrészt — leginkább orrát, fülét — levágva odaillesztik, vagyis ugyszólván átültetik egy másik ember megfelelő beteg, formátlan, vagy épen hiányzó testrésze helyére. Azt ugyan még nem tudta s nem is próbálta megtenni senki, hogy valakinek a keze vagy lába helyére egy más valaki levágott lábát vagy kezét ragasztva s ez bizonyára nem is sikerülne. Fülét és orrot azonban már lehet szerezni ilyen módon, nem különben fogat is. Beszélnek egy párisi szép és természetes gazdag asszonyról, a kinek kitorított az egyik metszőfogja s a kin egy fogorvos úgy segített, hogy kihúzta egy szegény nő ép egészséges fogát, ugyanabban a pillanatban kirántotta a gazdag hölgy csonka fogát s az utóbbinak helyébe beillesztette az előbbiét. A műtét igen jól sikerült; az illető hölgy csekély háromezer frankért igen szép, igazi fogra tett



KEZELÉS AZ EREDETI FINSSEN-FÉLE KONCZENTRÁTOROKKAL.

szert, a mely még külön ékessége lett szájának, mint a régi metszőfoga volt.

Ha valaki elveszti az orrát, egy karjából kivágott bőrdarabból tudnak neki orrot csinálni. Ékesíteni ugyan nem nagyon ékesíti az ilyen orr az arcot, de még is csak jobb a semminél.

Most egy amerikai orvos hirdetése foglalkoztatja a rhinoplasztika iránt érdeklődő köröket. A hirdetés, melyet az orvos egy amerikai miliomos megbízásából tett közzé, egy olyan embert keres, a ki szép formájú jobb fülét 25,000 koronáért hajlandó volna eladni az illető miliomosnak, a ki néhány év óta fél füffel kénytelen járni a világban s ezen a baján segíteni óhajt.

A hirdetésre csakhamar százával érkeztek az ajánlatok s az amerikai sietett közülük kiválasztani a legalkalmasabbat, vagyis azt, a mely a miliomos meglevő balfüléhez leginkább hasonlít. A választás egy negyven éves németre esett, egy tönkrejutott üzletemberre, a ki a magát és nagyszámú családját fenyegető éhség elől akar menekülni azzal, hogy a fülét jó pénzért eladja. A megszorult német aláírta a szerződést s kötelezte magát, hogy hét napig a miliomos mellett fog fekvődni, fülét ennek füléhez illesztve. Ez ugyan nem kellemes dolog, de pénzért meg lehet tenni. Az orvos felhasználja a német fülének felső részét s beleilleszti a miliomosnak megfelelő helyen felvágott bőrébe. Aztán összeköti jó szorosan mindkettjük fejét s megvárja, kezd-e már a német füladarab hozzánőni az amerikai fejhez. Ha igen, akkor levágják a be-

illesztik a fül többi részét is, a német pedig egy füffel szegényebben, de 25,000 koronával gazdagabban távoznak. A pénzből koresmát akar nyitni.

Minden esetre furesa látványosság lesz, a mint a két egymásnak teljesen idegen ember egy hétig fülénél fogva összekötözve fekszik és se nem látják egymást, se nem beszélgethetnek, mert az egyik nem tud németül, a másik nem tud angolul. Valamint furesa lesz az is, mikor a szegény német meglátja a saját fülét tükrök nélkül, másvalakinek a fején.

Ha a rhinoplasztika tovább fejlődik, akkor majd nem is lesz talán oly nagy ritkaság az olyan ember, a ki valamely testrészét eladja másnak. A középkori ember nem egyszer eladta lelkét az ördögnek, mint például Faust, de az adásvétel e neme ma már nem igen divatozik. A mai ember inkább a fülét adja el s azt is csak amerikai miliomosnak.

EGYVELEG

* Abdul Hamid szultán ékszerait 190 millió koronára becsülik. A szultánnak különös kedvtelése újabb és újabb ékszerek vásárlása és olyan szindarabok végig hallgatása, a melyek előadásán csak ő maga van jelen.

* New-Yorkba ez idő szerint világításra egy millió villamos lámpa szolgál, mely számban a kirakatokban és cím tábláknál használt kisebb-nagyobb villamos lámpák nem foglaltatnak benne. A kirakatok és cím táblák szemrontó világítása ellen

a város közegészségi hivatala különben nem rég panaszt emelt, mely legközelebb a törvényhozó testület elé fog kerülni.

* A khinai ember életkorát nagyon nehezen lehet megállapítani. A férfiu szakállt nem visel, koromfekete haja nagyon későn őszül meg, mikor az európai ember már régen megkopaszodott vagy megöszült. Ezenkívül a föld valamennyi népe közül tán a khinai van a legegészségesebb idegrendszerrel megáldva. Husz éves korában már harminz évesnek látszik, de ötven évvel sem néz ki másképen. Ha valaki életkorát kérdezi, a khinai mindig tíz évvel többet szokott mondani mivel a magas kort különös tisztességné tartja, mely tekintélyét honfitársai előtt tetemesen emeli.

* Hajómacskák. Az Európából New-Yorkba induló postagőzösökön rendszeren 10—12 macskát tartanak, melyek a hajó különféle részeiben elhelyezve, a patkányokat fogdoszák. E macskák nélkül az élelmiszerek rövid idő alatt elpusztulnának.

* A legtöbb dohány aránylag Hollandiában fogy el, hol évenként minden férfiakosra átlag 50 kiló dohány jut. Angliában egy férfira átlag öt kiló esik.

* A szuezi csatornán a múlt évben 3699 gőzhajó haladt át, vagyis 80 százalékkal több, mint ez előtt tíz évvel. Nem csoda ennél fogva, ha most a csatorna-részvények tulajdonosai 48 százaléknak megfelelő osztalékokat kaptak.

* Melegvízzel szállító vállalat. Utah amerikai állam Boise nevű városában egy részvénytársulat artézi kútjaiból nemcsak hideg, hanem meleg vizet is szállít, mely a házakba vezetett csövekből éjjelnappal igen olcsó áron kapható.

* Általában több nő van, mint férfi, de némely helyen mégis a nők száma kevesebb. Így például 1871-ben Kaliforniában 88708 a több férfi volt mint nő, Alaska tartományban pedig nem kevesebb, mint 20 ezer nőre lenne szükség, hogy legalább minden negyedik házasulandó férfinak jusson menyasszony.

* Hosszú életű hal. Egy angol földbirtokos halas tavában egy roppant nagyságú pontyot fogtak, melynek orrába egy aranygyűrű volt behúzva a következő felirattal: «Lakodalmunk napján 1674 május 17-én.» Ily formán a hal 229 évesnél már idősebb volt.

* Éjszakai Alaskában a benszülöttek nem ismerik a pénzt, miért is idegenek csakis csere utján juthatnak ott élelmi szerekhez.

* Kanadában válóperek nagyon ritkán fordulnak elő s az utóbbi husz év alatt mindössze csak tízenhat pár vált el egymástól.

* Az egész török birodalomban csak 424 levélgyűjtő szekrény van felállítva, míg magában Bécsben 850 szekrény elégtelenné mutatkozott.

* Spanyolországban a koldusok még akkor is szivaroznak és cigarettáznak, ha az utcán vagy házakban kéregetnek, mert szerintük a dohányzás az életre ép oly szükséges, mint a lélegzés.

* A múlt század háborúiban körülbelül harminz millió ember vesztette el életét.

* A koreai kormány újabb rendelete szerint a lakosok rangkülönbség nélkül csakis kék vagy fekete színű ruhát viselhetnek.

* Lobengula néger király dr. Jantson, Kimberleyben (Dél-Afrika) működő orvosnak, ki őt a közvénytől megszabadította, orvosi díj fejében 120 ezer korona értékű aranyport ajándékozott.

egyetlen magyar tudós, a ki tabulatúrák megfejtésével foglalkozott; legkedvesebb tanítványához és a tanári széket utódához, Szankó Bélához fordult tehát Fränkel a maga olvasásmódjának helyesebbé és teljesebbé tételére végett. Megállapították, hogy a látszólag orgonára szóló kótairás — hiszen szerelmi dalokat csak nem kísérnek orgonaszóval! — más billentyűs hangszere szól: a zongora régi fajtájára, az akkoriban úgynevezett spinettra vagy virginálra. A kis betűkkel jelzett dallamhoz oly igen egyszerű kíséret van írva (nagy betűkkel), hogy zongorán előadva, nagyon üresnek, nagyon szegényesnek látszanék a megbecsülhetetlen zenei erejére. Ezért Fränkel a magyar zene egyik jeles művelőjét, Kun Lászlót, a Vígyszínház karmesterét arra kérte fel, hogy a régi szép nótákat tömören hangzó férfi-kar-énekékké írja át, azaz dolgozza ki. Kun László jó magyar érzékkel s izléssel írta át a dalokat négy férfihangra s így husz énekes élén vezette előadásukat most a Kisfaludy-Társaság ülésén, az Akadémia rendes üléstermében, a termet teljesen betöltő díszes közönség igaz gyönyörűségére. (Az ének-számokat bevezető fejtegetést a szerző helyett Pekár Gyula olvasta fel.)

Fränkel ügyesen bizonyítja, hogy a nótáskönyv Esterházy Pál nádor birtokában volt, a ki épen akkoriban nyerte a birodalmi hercegi rangot. Ismeretes, hogy a herceg nemcsak nagy zenekedvelő, hanem maga is zeneköltő volt. A Fränkel számítása szerint 1686 táján írt, de az oklevélbúvárok szerint majdnem száz évvel régebbi gyűjtemény az akkoriban kétségkívül felkapott, divatos lett nótákat tartalmazza; czímük gyanánt mindenütt csak szövegük első sora van felírva:

1. Térj meg bujdosásodból.
2. Mint sár a fejtér hattyú Maeander vize partján. (Ez eredetileg grázének volt, még 1613-ban.)
3. Búm elfelejtésére.
4. Ó kedves fülemiléske.
5. Sokan szólnak most én rólam nagy ártatlanul.
6. Égő lángban forog szívem, higyjéd, éretted!
7. Hová készülsz, szívem, tőlem elbujdosni?

Magukat az így kezdődő szövegek teljes verseit Fränkel hol a Mátyáskodexben, hol az u. n. Vásárhelyi Daloskötnyvben s egyéb kóta nélküli énekgyűjteményekben találta meg, valamint abban az «Ottdélszáz ó és új ének» című kézirati gyűjteményben, melyet Pálóczi Horváth Ádám hiányos kótairással mintegy 90 évvel ezelőtt írt össze, de a melyben jóval régebb, körülbelül ennek az Esterházy-féle énekeskönyvnek megfelelő korbéli dalok is szép számmal vannak.

Van ebben az énekeskönyvben még sok tót és latin szövegű, de egyházi jellegű, teljességgel nem magyaros zenéjű darab is; ezek Fränkel nem terjeszkedik ki, mert ő csak nemzeti zenénk búvárlátával foglalkozik s a Kisfaludy-Társaságban hallott felolvasása voltaképpen csak egy szakasza annak a nagy terjedelmű művének, mely a magyar zene történetét tárgyalja s legnagyobb részben készen is van. Ennek az egy fejezetnek sokfelől nagy gondtal és kritikával összeszedett adataiból is kitesszik, hogy szerzője rátermett arra a feladatra, a melynek végzésére vállalkozott.

K. I.

AZ ÚJ FIUMEI KORMÁNYZÓ.

Fiumei kormányzónak azelőtt mindig valami nagyon gazdag embert neveztek ki, míg végre egy olyanra bukkantak, a ki bajt csinált azzal, hogy több pénzt, mint kellett volna, ennél fogva rendszert kellett változtatni és kineveztek most egy okos embert.

Báró Rosner Ervin lett az új kormányzó, ki az

ország főispánjai közt a legkiválóbb helyek egyikét foglalta el. Munkás, nagy műveltségű férfi európai látókörrel, a ki inkább tudósnak készült, mint államférfiúnak, de a tudósból nem volt meg egyebe, csak épen a tudománya; nem volt szögletes, társasággyűlölő könyvmoly: előkelő megjelenésű, vonzó modorú úr is tudott lenni s talán épen ezekre a csillámló tulajdonságaira vetett szemet a Politika istenasszonya, (vagyis inkább boszorkánya) s kicsalogatta őt a tudományos elmélkedés csönés bástyái közül.

A csinos fiatal nagyváradi jogi professzor nem tudott vagy nem akart ellent állni a császárnak, mikor 1888-ban a széchenyi választókerület (szülőföldje) mandátumával kínálta meg, miután már előbb feltűnt volt a főrendiházban a főrendiház reformja alkalmából tartott beszédelével.

A Ház levegőjében csakhamar otthonos lett s azon dolgozó csoportnak egyik tagja, mely

Rosner Ervin alacsony, zömök ember, kurtá nyakán olyan fejjel, a minő egykor Szerencsi personalis volt, de annak gögös vonalai nélkül. A Rosner arczán jószág látszik s nedves kék szeméből szinte gyermekded szelidég sugárik ki, de a lelkeben vasakarát lakik. Társalgásában nyájas, szavaiiban választékos. Egy kicsit diplomata, de csak a begomboltságra nézve, mert ravaszság nincs benne. Keveset beszél és az utolsó gondolatát mindég visszatartja, csupán sejtetni engedi. Gyorsan határoz, de a foganatosításában meg gondolt, körültekintő és óvatos. Nem tartozik a fenhangan gondolkozó emberek közé. A mi veszedelmes is a közpályán. Mint politikus, az öreg Tisza iskolájához tartozik: «Becsüld meg a jó barátot, de ne nevelj az ellenséged erejét és szarvait». E mellett azonban igazságos, még a halálos ellensége is nyugodtan tehetné le kezébe az ő igazainak érvényesítését. A közügyek kezelésében méltóságteljes, komoly, de a mint tőgáját leveti, inkább kedélyes ember, tréfás, incselkedő, de gunyoros nyilai nincsenek vitriolba mártva, inkább langyos rózsavízbe.

Az új kormányzó 1852-ben született Nógrádmegyében, Varsányban, hol atyja, Rosneggé báró Rosner József nyugalmazott ezredes lakott; most tehát 51 esztendő, de kevesebbnek látszik, fiatalos, ruganyos férfi.

Néhány évvel ezelőtt nősült, gróf Forgács Klotildot vevén nőül. Gyermekei épen abban a korban vannak, mikor szívesen játszanak kagylókkal a tengerparton.

Ezt a gyermekek most megkapják. Ő rájuk sok csiga vár és sok öröm, magára a kormányzóra sok munka és kevés öröm, már legalább egyelőre, — mert körülbelül Hontot kapta vissza, valamivel forróbb éghajlatban. Mohoray Pál.

THURÓCZY M. KORNÉL.

Hosszú éveken át kifejtett emberbaráti tevékenységéről, munkaságáról sokak előtt ismert a Thuróczy Kornél neve, a ki ez év december 8-án az Irgalmas-rend főnökévé választották a rend nagy káptalanán egyhangú bizalommal, miután már elődjének, Fűzy Szaniszlónak 1903 márczius 16-án bekövetkezett halála óta, eddig is helyettes rendfőnök volt.

Thuróczy régi nemesi család sarja. 1851-ben született Léván, a hol atyja tekintélyes molnár-mester volt. Iskoláit szülővárosában és Kecskeméten végezte. 1873-ban lépett az Irgalmasok rendjébe és Pozsonyban töltötte ujonczesz-tendéjét. Ott is működött mint gyógyszerész-gyakornok a rend gyógyszerzetében 1880-ig. Ekkor került Budapestre s itt az 1880—82. években elvégezvén az egyetemen a gyógyszerészeti tanfolyamot, oklevelet nyert 1882-től 1890-ig mint gondnok és főgyógyász állott a rend budapesti gyógyszerzetének élén; ez utóbbi évben kismartoni perjel lett, 1893-ban pedig ugyanily állásra a budapesti rendház élére helyezték. Azóta itt működik megszaktítás nélkül.

Thuróczynak legnagyobb érdeme, hogy a rend anyagi viszonyait rendezte és ezzel alapját vetette meg annak, hogy a rend budai új házát és kórházát fölépíthette.

Ez a munka már elődje alatt megkezdődött ugyan, de ő elejétől fogva mindvégig tevékeny részt vett benne. Elődje ugyanis állandóan Pozsonyban lakván, Thuróczy vezette az összes munkálatokat s ő vitte befejezésre is. A főváros-



A KOPENHÁGI FINSSEN-INTÉZET DOLGOZÓ-TERME.



A BETEGEK KÖTÖZÉSE A KEZELÉS UTÁN.

A FINSSEN-FÉLE GYÓGYMÓD ALKALMAZÁSA.

nak ezt a legújabb kórházat az évi szeptember 29-én avatták föl, a mely alkalommal, lapunk októberi számában bemutattuk az új épület képét is.

KOSSUTH FERENCZ BESZÁMOLÓJA CZEGLÉDEN.

A függetlenségi párt magatartásában beállott békés fordulat arra készítette *Kossuth* Ferenczet, Czepléd képviselőjét, hogy beszámolót tartson a felvilágosítsa választóközönségét a helyzetről.

December 13-ikán reggel érkezett meg *Kossuth* Czeplédre számos függetlenségi párti képviselő kíséretében. A vonatnál B. Molnár Sámuel pártelnök vezetésével az ottani függetlenségi párt zöme várta a képviselőket. A pártelnök üdvözlő szavai után a 30—40 kocsiából álló díszes menet bevonult a városba. Miután Gubody Ferenc polgármester rövid beszéddel felkérte, *Kossuth* megtartotta beszámolóját a város háza előtt a Kossuth-téren, a hol 55 évvel ezelőtt *Kossuth* Lajos szava gyújtotta lángra a lelkeket. Ötvenöt éve az apát élte s vette körül az alföld szabadságszerető népe, most a fiut övezte körül szeretetével.

Kossuth Ferenc beszédének végén sokáig tartó zúgó éljenzés hangzott fel; majd a lelkesült tömeg hallani kívánta a többi képviselőket is és így *Justh* Gyula, *Krasznay* Ferenc, *Pap* Elek, *Sebess* Dénes, *Barta* Ödön, *Benedek* János tartottak nagy tetszéssel fogadott beszédeket. E beszédek után B. Molnár Sámuel pártelnök mondott köszönetet *Kossuth* Ferencnek, hogy felvilágosította a népet politikájáról; majd az ipartestületi énekkar énekelt s az ezrekekre menő közönség viharos éljenzése mellett a képviselők átmentek a Nép körbe, a hol tiszteletükre ünnepi ebédet rendezett a párt. A lakomán is zajosan ünnepelték *Kossuth* Ferenczet.

A czeplédiek mindig buzgó hívei voltak a *Kossuth*-kultusznak. *Kossuth* Ferenczet nem sokkal azután megválasztották képviselőjüknek, hogy visszajutott a hazába. Egy ízben *Kossuth* Lajost is megválasztották, 1877-ben s ekkor száz tagból álló küldöttség ment Czeplédről a nagy hazafihoz Collegio Al Baraconéba s felajánlották neki a czeplédi mandátumot. *Kossuth* közzönnel vette a megüsztelteztét, de nem fogadta el a mandátumot, kijelentve, hogy elvei nem engedik a hazába való visszatérését. E tisztelgés napját azóta minden évben megünneplik azok, a kik a küldöttségben részt vettek. Most is összegyűlt a még életben levők egy része s egyik kepünk azt tünteti föl, a mint *Kossuth* szobra előtt, *Kossuth* Ferenczet körülvevő csoportosulnak.

N. D.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

II. Rákóczi Ferencz önéletrajza. Érdemes munkát végzett *Domján* Elek, midőn a latin eredetiből lefordította Rákóczi önéletrajzát, hogy ezzel a közönségnek is hozzáférhető tegye. Ez önéletrajz a fejedelem életörténetét 1789-ig bezárólag mondja el; szabadságharcra eseményeit Rákóczi külön írta meg emlékirataiban. A mély vallásos érzéssel írt, hazafias tanulságokban bővelkedő mű kegyelet és megható olvasmányául szolgálhat a magyar közönségnek, mint szerzője egyéniségénél és tartalmánál fogva legnevezetesebbike különben elég csekély számú régi emlékiratainknak. Az ötödik száz lapra terjedő vastag kötet Ráth Mór bizományában jelent meg; ára 7 korona 50 fillér.

Gróf Széchenyi István nézetei a nevelésről. Újabb mind gyakoribb eset egy-egy Széchenyivel foglalkozó nagyobb tanulmány, vagy könyv megjelenése, a minek irodalmunk szempontjából csak örvendhetünk. E derék munkák közé méltán sorakozik dr. *Imre* Sándor könyve, mely összeállítja Széchenyinek a nevelés ügyére vonatkozólag különféle műveiben elsősorú nézeteit, gondolkodásának és tevékenységének elvi alapjait s ezeket egységes rendszerbe igyekszik foglalni. A könyv sok érdekes és új szempontot nyújt Széchenyi megismerésére, s habár itt-ott talán túlléti is az eljárást, — a nagy hazafi munkáinak beható, gondos tanulmányozására vall. Megjelent Budapesten Politzer H. és fia kiadásában; 5 korona.



THURÓCZY M. KORNÉL, az Irgalmasrend új főnöke.

A tarvarjú emléke Magyarországon. Irta *Herman* Ottó. Különlenyomat az „Aquila” X. kötetéből. A magyar nyelvelmékekben, valamint a népies példabeszédekben is előfordul a „tarvarjú” szó, de hogy tulajdonképp miféle madarra kell azt érteni, eddig bizonytalan volt. Most azonban kitűnő tudósunknak, *Herman* Ottónak sikerült kétségtelenül kideríteni, hogy a tarvarjú egy az ibiszekhez hasonló madár volt, mely leginkább a sziklás helyeken s vármokok közt szeretett tartózkodni, tavaszon a golyával együtt érkezett, de már nyárban ismét elköltözött. Régebben ez a sajátos tarvarjú madár elég gyakori volt nálunk, de aztán teljesen elmaradt nemcsak hazánkban, hanem általában Európában is s most csak Afrika északi részében él. A füzet *Csörgy* Titusz rajza után képes táblán is bemutatja az érdekes madarat.

Mély tengerek világa. A Lóczy Lajos által szerkesztett „Magyar földrajzi társaság könyvtára” című vállalat III. kötete gyantán jelent most meg a jeles német természetbúvár *Chun* Károly legújabb műve dr. *Szilády* Zoltán által magyarra átdolgozva. *Chun* Károly vezetője volt azon expedíciónak, mely a mély tengerek eddig kevésbé ismert világának kifürkészésére indult 1897-ben s roppant területeket kutatta átjárva, egész a déli sark-tájakig jutott. Az expedíció igen nagy sikerrel járt a tudományra nézve s többek közt kiderítette, hogy a több ezer méternyi mélységekben is, hol már a víz nyomása óriási. A hőmérséklet pedig a fagypontra közel áll, — nyüzögő állatvilág van; többek közt bámulatos alakú halak tanyáznak e nagy, sötét mélységekben. A *Lampel* R. cégnél megjelent könyvben számos kép is foglaltatik. A munkát, a jó magyaros nyelv, élénk előadás valóban élvezetes olvasmányúvá teszi.

Kiss József költeményei. Épen most, mikor a költőt a közelmúlt napokban melegen üdvözölték hatvanadik születés napja alkalmából barátai és tisztelői, megjelent összegyűjtött verseinek harmadik kiadása, bizonyítékul annak a hatásnak, melyet Kiss József a közönségre, valamint az irodalomra tett. Ebben kevés újabb költőnk versenyezhet vele. Kötetében benne van, egy-két legújabb versét leszámítva, egész költői munkássága. A szép kiállítású könyv ára kötsz 3 korona.

Dóczy Lajos „Utolsó szerelem” című történeti vigjátéka most harmadik kiadásban jelent meg. Ara díszkötésben 7 korona 50 fillér.

Pihenő. Elbeszélések, írta *Jakab* Ödön. Tizen-negy újabb novelláját foglalta kötetbe a kiváló szerző; érdekes tartalmú dolgozatok, zamatos magyarsággal megírva s telve szelíd humorral, jól eső derűvel. „Pihenő” címét méltán viseli a könyv, mert valóban pihenést, kellemes szórakozást nyújt a mindennapi élet küzdelmeiben elfáradt léleknek. Kiemelendő érdeme és előnye a *Jakab* Ödön munkájának, hogy mentes mindenféle sikamlósságtól, izléstelen, idegen eredetű szennéző-hajhászásoktól, magyar talajban gyökerezik, tiszta légkörben mozog s olyan olvasmányt nyújt, mely minden családi

asztalon helyet foglalhat. Az elbeszélésekhez *Neogrady* Antal rajzolt kedves képeket, a melyek szintén hozzájárulnak a könyv becének emeléséhez. A díszesen kiállított tizenhárom ívnyi terjedelmű kötet fűzve 4 koronáért cizmképes díszkötésben pedig 5 korona 60 fillérért szerezhető meg bármely könyvárusnál.

„Lázadók”; *Nógrádi* László történeti regénye. E munka a Thököly-féle felkelés idejébe vezet az olvasót, a bujdosó kurucok szenvedéseit írja le. Lelekes, hazafias hangulat uralkodik a könyvben, a letiport magyar szabadság és hazasói iránti részvét sokszor megindító részletekben jut kifejezésre. Színezésében azonban van egyoldalúság és túlzás is, mert a német tisztek rajzában nagyon is sötét színeket használ.

A Szent-István társulat kiadványai. A Szent-István társulat „Családi Regénytár” című vállalatában két eredeti két-kötetes új regény jelent meg. Az egyik, *Andor* József „Két világ között” című munkája a mai társadalomból mond el érzelmes s lelki élet küzdelmeinek feltűntetésére alkalmas történetet. A másikban *Tarcai* György „Masolino” cím alatt korrajzot nyújt Zsigmond király korából a magyar művészi életéről, gondos tanulmányok alapján, élénk előadásban. Egy-egy kötet ára vászonkötésben egy korona. — Ugyane társulat még két könyvet adott ki: „Futó csillagok” című *Prónai* Antal azoknak a magyar költőknek életét ismerteti, a kik ifjan haltak meg; *Anyos* Pál, *Dayka* Gábor, *Szentjóni* Szabó László, *Kármán* József, *Csokonai*, *Czakó* Zsigmond, *Petőfi*, *Kerényi* Frigyes, *Tóth* Ede és *Reviczy* Gyula életrajzai következnek egymásután. Az ifjúság számára alkalmas kis könyv ára vászonkötésben 1 korona 60 fillér. „Emma néni tíz meséje jó gyermekek számára” egy *Gierl* Emma nevű katolikus irányú német írónő meséit adja *Körmöczy* Endre fordításában. A képekkel díszített könyv ára 2 korona 40 fillér.

Szent Margit legendás könyve, írta *Tarcai* György. Cinos kiállítású, érdekes tartalmú munka: Szent Margitnak megindító legendáját mondja el regényes formában, születésétől a kolostorba való belépéséig, ottani életét, halálát. A középkor vallásos hangulatát igyekszik fölfeleleveníteni, de hazafias elemeket is vegyít bele; szívesen fogadott olvasmánya lehet különösen a fiatal hölgyközönségnek. A kötet *Udvary* Géza ügyes rajzaival, *Pfeiffer* Ferdinánd bizományában jelent meg. Ara 5 kor. 20 fillér.

Meddő küzdelem; írta *Wolfner* Pál. Politikai irányregény, mely az erdélyi magyarországnak a terjeszkedő nemzetiségekkel szemben való küzdelméről rajzolja sötét színekkel. Főszereplője egy magyar úr, a ki csekély birtokán kétségbeesetten küzd, hogy ott a magyarságot mint egy szigetét fentartsa s erősítse, de küzdelme részint az oláh pénzintézetek törekvésén, részint a magyar körök közönbösségén vereséget szenved. Ennek a harcznak keretében egy a főszereplőre szintén szomorúan végződő szerelmi történet is játszódik le. A politikai irányzatosság sokkal erősebb a regényben, semhogy olykor át ne törje a szépirodalom korlátait, de olvasmányának érdekes és gondolkodásra való anyagot is nyújt. A *Singer* és *Wolfner* cég. kiadásában jelent meg, *Hollai* Imrénének ajánlva. Ara 3 korona.

„Az Ujság” című napilap indult meg *Gajári* Ödön, publicisztikánk e régi jeles munkása szerkesztése mellett. Az első szám december 16-án jelent meg s politikai programját röviden *Deák* Ferencz nevével fejezi ki; védeni fogja a magyar állam-fenség teljességét, másrészt a partitós dualizmust. A kormánytól és pártoktól függetlennek valja magát. Az új lap körül több kiváló publicisztánk és tárcázóink csoportosul. Ara egész évre 28 korona, negyedévre 7 korona.

Magyar fürdők naptára. Szerkesztik *Vasvári* Aladár fűrdő-igazgató és *Radó* Sándor. Első évfolyam. Célja a hazai fürdők ismeretése s egy-szersmind kimutatja azt is, hogy egyik-másik nagy hírre kapott külföldi fürdőt melyik hazai fürdőnek helyettesíthetné. A naptár szövege magyar, de a legfontosabb fürdőket rövid német szövegek is ismeretik. A csinosan kötött könyv bolti ára 2 korona s megrendelhető a „Magyar fürdők naptára” központi irodájánál, Budapesten, *József*-körút 9.

Ex-lex naptár. Mint már az esztendőnek hosszúsága sora óta, az idén is összeültek a „Borszem Jankó” írói és képzőművészek, hogy visszanevezvén a lefolyt évről kifigurázzák benne azt, a mi kifigurázandó. A mulattató tartalmú humoros naptárt, melyet *Homiczkó*, *Garay*, *Bér*, *Polgár*, *Lakos*, *Jeney*, *Horog*, *Kürthy* és *Manno* díszítették tréfás rajzokkal, az Athenaeum adta ki. Ara 2 korona.

A Nemzeti Színháznak e hó 8-ikán érdekes este volt. Szikrának, az ismert írónőnek két kisebb színművét mutatták be.

Az egyiknek „Tépett láncok” a címe s egy fiatal asszony a hősnője, a ki évekel ezelőtt jegyese volt egy férfinak, aztán az anyja egy gazdagabb

úrhoz erőltette. A régi vőlegény most lábbadozó beteg s szórakozásul, hogy embereket lásson, táblát tesz ki ablakába, hogy palotája kiadó. Jönnek-mennek nála az emberek s egyszerre feljön volt menyasszonya is, a ki régóta készül hozzá beteg-látogatáshoz, de csak most mer eljönni, a hirdetés védelme alatt. Beszélgetésükből kiviláglik, hogy most is szeretik egymást s mikor a férj egy hirhéd barátjával jön szintén lakást nézni, az újra meg-alázott híves megmondja neki, hogy jó lesz új otthonról gondoskodni, mert ő mostantól fogva régi vőlegényének a menyasszonya. — A másik darab címe „Káprázat”. Egy kis vasuti állomáson egy gentry-lány megismerkedik egy ott áttutató fiatal herczeggel, a ki kedves fiú, szives ember és szerelmes természetű. Félóra múltán a lány már herczegének álmódja magát; anyja még jobban szívesi illúzióit. Tére Pestre költöznek, zsúrokat adnak. De az öreg herczeg megházasodik, a kis unokaöccs elesik a hitbizománytól, gazdag parthie után néz s a gentry-lány családja után régi udvarlójának lesz a felesége. Szorosan véve ennyi a mese, de a darabot magát a sok jellemző és ügyes epizód, az alakok pontos és eredeti rajza, a zsúr korpája s az egész hatásosan és jól rajzolt köz-nemesi élet milieuje gazdaggá és érdekessé teszi. Az első darab a párbeszéd finomra csiszolt formával, az alakok előkelő rajzával, a mese kerekded-ségével s az egésznek rövidségével hat. A másik ellenkezőleg épen a szilaj falusi mulatság, az érdes gentry-fiú rajzával, a mivel az írónőnek regényei is jeleskedtek, az alakok nyers és igazi jellemzésével, a zsúr-alakok elmés megfigyelésével és ügyes kifigurázásával szórakoztat. Az est érdekességét az is emelte, hogy a darabot szerzője ismeretes írónő, a ki a kihívásokra meg is jelent a függöny előtt. Különben sem volt már titok, hogy *Szikra*: gróf *Teleki* Sándorné, a „*Bevándorlók*” és „*Udgyó Lila*” című sokat emlegetett regények szerzője. A színészek szívesen buzgólkodtak az előadás sikerén. Az első felvonásban *Márkus* Emma asszony és *Mihályfi* ját-szították a két szerepet; a másodikban *Delli* Emma adta a leányt. *Desső* a kis herczeg; a leány szüleit *Gabányi* és *Vizváryné*, az öreg herczeg *Nadaj*. Nagyon jó volt *Rózsahegy* egy úri zsúroló szerepében.

Király-színház. Tetszés közben játszották decz. 16-ikán először a Király-színházban a „*Makrancos hölgyek*” című operettet. Szövegét *Bolten-Baekers* írta, kellemes zenéjét *Lincke* Pál szerezte s magyarrá *Molnár* Ferencz és *Faragó* Jenő dolgozták át. Arisztófanesznek „*Lizisztrata*” című vigjátékából csináltak parodiát. Arisztófanesz pajkos meséjének tárgya tudvaleg az, hogy az athéni asszony-nak a szép *Lizisztrata* tanácsára összeesküsdnek örökösen háborúskodó férjek ellen s mikor ezek hazatérnek, zárt ajtót találnak. Szerető nő nem fogadja őket, ezzel kényszerítik, hogy békét kössenek és a családi tűzhely körül éljenek. Az operetteben mindez szatira alakjában van feldolgozva. Az asszonyok összeesküvése nagyon bántja *Amort* és szerelmes nyilat rópi szívükbe. Az öreg *Temisztokles* vezér (a ki vén osztrák generális mutát), a csatából egy hadifoglyot is hoz magával, *Leonidas*, spártai huszárfohadnagyot. Ez pedig csak azért fogadta el magát, hogy megismerje az athéni szép asszonyokat, főképp pedig *Temisztokles* feleségét, *Lizisztrátát*. A makrancos hölgyek *Amor* nagy öröme sora szegik meg fogadalmukat és *Leonidas* meg hódítja *Lizisztrátát*. A *Lincke* zenéjével nagy tetszésre talált az operette. Az előadás is dicsérsni való. *Fedák* Sári eredetiségének, vidámságának, humorának új, meg új vonásával látta el *Lizisztrata* szerepét. A nagy adományokban bővelkedő fiatal művésznőt a közönség új szerepében valóságos ünneppel, *Szamos* Elza, *Margó* Zelma, *Bánó* Irén szép hangjukkal hatottak. *Thury* Elemér (a spártai huszárúrt), *Ferencki* (Temistokles), *Papp* Mihály (görög tisztiszolga) mulatságos alakokat nyújtottak.

Az állam képviselői a Műcsarnokban. Az állam vásárló-bizottsága *Berzeviczy* Albert közoktatási miniszter jóváhagyásával a téli kiállítás 24 olajfestményt, 5 szoborművet és 26 grafikai művet vásárolt meg, részint a Szépművészeti Múzeum, részint vidéki múzeumok számára, összesen 43,355 korona értékben.

A Nemzeti Szalon téli kiállítására kilencszáz műtárgy érkezett. Ennek felét is nehéz volna elhelyezni, így csak 250-et fogadtak el. A kiállítás *Munkácsytól* tizenkét festményt és a nagy művészt 1880—85. évi művei közül. A kiállítás december 20-ikán nyílik meg.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia december 14-iki ülése *Thán* Károly elnöklésével ment végbe és *Kalacsinszky* Sándor levelező tag tartotta meg székfoglalóját.

Kalacsinszky már régebben érdekes előadást tartott az erdélyi szavatai sötét különös sajátosságairól



A HIDEGRÚT-GYÖNK ÁLLOMÁSON ÖSSZEÜTKÖZÖTT KÉT VONAT. — Tóth József fényképe után.

és természetes melegségéről; mostani székfoglalója „A nap melegének akkumulációja különféle folyadékokban” című tanulmány, melyben kiegészíti előbbi tapasztalatait. A szavataihoz hasonló természetű sóstó van Romániában, Norvégiában, a hol újabb osztriga-tenyésztésre hozták, sőt Szabériában sem tartozik a ritkaságok közé. Az erdélyi sóstavak közül hasonló természetű sóviz a kolozsi *Dörgö*, a tordai *Római fürdő* s a vizaknai *Tököl-tó*. A székfoglaló után *Kovesligethy* Radó a júliusban Strassburgban tartott második nemzetközi föld-rengési (szizmológiai) kongresszus munkálkodását és jelentését ismertette. *Bugarszky* István az étill-alkohol quantitativ meghatározásának új módszerét fejtegette. *Högyes* Endre rendezet meg bemutatva *Krompecher* Ödön vendég: „*Vizsgálatok a hám, endothel és kötőszövet köleszős viszonyáról*” című dolgozatát s ebben azt fejtegette, hogy van jóindulatú rákbetegség, a mely a bőrből, a nyálkahártyákon s a nyálmirigyeken mutatkozik. *Tanhoffer* Lajos rendezet meg bemutatva *Alexander* Béla vendég, késmárki orvos munkáját: „*Vizsgálódások a csigolyák csontosodási pontjainak föllépéséről*” Röntgen-felvételek alapján. Ugyancsak *Tanhoffer* mutatta be *Vámosy* Zoltán vendég tanulmányát: „A máj mérgekvisszatartó képességéről.”

A Kisfaludy-Társaság a karácsonyi ünnepek miatt már december 16-ikán megtartotta havi felolvasó ülést *Beöthy* Zsolt elnöklése alatt. A közönség oly nagy számban jelent meg, hogy el sem fért az Akadémia termében. Ezt az érdeklődést főleg a XVII. századból való régi magyar énekek bemutatása okozta. Jelen volt *Berzeviczy* Albert közoktatási miniszter is, mint alelnök.

Dalmady Győző négy tetszéssel fogadott költeményének felolvasása után *Kozma* Andor egy ósárgi japáni költő, *Okura* költeményét mutatta be, mely már a Krisztus utáni 757. évben megjelent japáni gyűjteményekben is megvan. E gyűjtemény német fordítása után adta vissza magyarul *Kozma* a japán elégiát, melynek igaz érzésén, fájdalomán a hosszú idők sem változtattak semmit és most is a költészeti elővilágtól erejével hat. *Pekár* Gyula bemutatva dr. *Fränkel* Bertalan dolgozatát *Esterházy* Pál nádor énekeskönyvéről. (E felolvasást külön cikkekben ismertetjük.) A felolvasások után zárt ülés volt a tagválasztások ügyében s elhatározták, hogy az üresedésben lévő négy hely közül három töltene be.

A Petőfi-társaság december 13-iki ülésén az elnök *Herczeg* Ferencz felolvasta *Berzeviczy* közoktatásiügyi miniszter levelét, melyben tudatja hivatalba lépését, aztán üdvözölte *Kiss* József tagot hatvanadik születés napja alkalmából. *Hatala* Péter történeti rajzot olvasott föl „Az utolsó *Zrinji*” czimben. *Zempléni* Árpád több költeményt adott elő, egyet *Apor* Lászlótól „*Parnasz-szus*” czimvel. *Jakab* Ödön „*Oázis* a sivatagon” elbeszélése kötötte le ezután a nagyszámú hallgatóság figyelmét. A felolvasások zárt ülés követte s ezen elhatározták, hogy a *Partók* Lajos halálával megüresedett tagsági helyet a december 28-ikán tartandó ülésen tölti le. Azt is elhatározták, hogy a *Bulyovszky*-díjat, az alapítónő kifejezett kívánságára, ezután mindig ki fogják adni az aránylag legjobb versnek. A társaságnak *Szentessy* Gyula fia-

tal költő alapítványt tett és 20,000 korona kamatát, évi 600 korona évjáradékot biztosít a Petőfi-Társaságnak. Az ésszgeből évente két 200—200 koronás pályázatot tűzhet ki a társaság hazafias költeményre, prózai elbeszéléseire; 200 koronát fiatal, szegény, tehetséges, vagy elagott, vagyonatlan költők istápolására fordítson.

MI UJSÁG?

József főherczeg unokája. A mikor az ifjú *Klotild* főherczegnő halálával oly mérhetetlen gyász érte *József* főherczeg családját, a nagy bánatban vigasztalást nyújt, hogy *József* főherczeg leányának *Margit* főherczegasszonynak, *Thurn-Taxis* Albert herczeg feleségének december 15-ikén leánygyermeké született *Regensburgnak*. *József* főherczeg legifjabb unokája ötödik gyermeke *Margit* főherczegnőnek. Négy első gyermeke fű.

A delegációk alig három napot töltöttek Bécsben. Csak előzetes dolgot kellett elintézni, a jövő év két első hónapjára költségvetési fölhatalmazást adni a közös kormánynak. Magyar, osztrák delegáció csak két nyilvános ülést tartott. Az uralkodó december 16-ikán délelben fogadta külön a két delegációt, magyar részről *Szell* Kálmán, osztrák részről báró *Gautsch* mondták az elnöki beszédeket. Ő Felsége válaszában hosszasan szólt a külügyi helyzetről. A magyar delegáció külügyi bizottságában a királyi nyilatkozatot gróf *Goluchowsky* külügyminiszter a külügyi állapotokhoz vonatkozó részletes jelentése egészítette ki. Mindezek fölött majd a januárban kezdődő tanácskozáson fognak vitakozni. A magyar delegátusok december 18-ikán már Budapesten voltak, mert a képviselőház ülést tartott. Karácsonyi szünet nem lesz, csakis az ünnepnapokon nem tart ülést a Ház. Sürgős dolog nagyon sok volna, de az obstrukció meg mindig nem szűnt meg.

Lotz Károly hetven éves. *Lotz* Károly kitűnő festőművésznünk decz. 17-én töltötte be hetvenedik évét. Ez alkalomból igen sokan üdvözölték és délután *Berzeviczy* Albert közoktatásiügyi miniszter is felkereste *Lotz* Károly Bajza-utcai lakásán s meleg szavakkal üdvözölte.

Az építészeti mesteriskola. Nagy küldöttség kereste föl december 17-én *Berzeviczy* Albert közoktatásiügyi minisztert, építész, szobrászok, festők, iparművészek és művészeti írók s átadták a magyar építészeti mesteriskola felállítására vonatkozó emlékiratot. Azt kéri, hogy alapítson magyar építészeti mesteriskolát s annak élére *Lechner* Ödön építész-művészt állítsa, ki magyar stílusban épített épületeivel nagy sikereket aratott.

A küldöttség részéről *Beöthy* Zsolt főrendiházi tag adta elő a miniszternek a mozaalom csélfját. Utána *Quittner* Zsigmond műépítész fejtekte ki a mesteriskola jelentőségét és hivatását. Ekkor át-



KOSSUTH FERENCZ AZ 1877-BEN COLLEGGNO AL BARACCONÉBAN JÁRT CZEGLÉDI POLGÁROKKAL
KOSSUTH SZOBRÁNÁL CZEGLÉDENEN.

adták az emlékiratot. Berzeviczy miniszter nagy szíveséggel fogadta a küldöttséget. Örvedetesnek tartja a meleg érdeklődést, a melyet egy művészeti kérdés ily széles körökben kelt. Lehner Odón nagy tehetsége és tudása iránt őszinte elismeréssel és tisztelettel viseltetik. Az emlékiratot haladéktalanul átadja az Országos Képzőművészeti Tanácsnak.

A Kisfaludy-társaság küldöttségileg üdvözölte elnökét Bethly Zsoltot, a főrendiház tagjává történt kinevezése alkalmából. A küldöttséget Berzeviczy Albert közoktatási miniszter, mint a Kisfaludy-Társaság alelnöke vezette, s nagy melegséggel tolmácsolta a társaság ragaszkodását és örömét, hogy a társaság munkásságának legfényesebb képviselőjét érte a kitüntetés. Bethly Zsolt megilletődéssel válaszolt a megemlékezett a társaság régi kitüntetéséről, és csak egy véletlennek tulajdonítja a nagy megtiszteltetést, mely őt emelte a társaság élére. Majd így szólt: Virág Benedekről mondta egy tanítványa, Garay János, arra a kis körre vonatkozva, a mely az ő vezetése alatt állott, hogy »semmi sincs benne, a mi vezérré tehetné, csak egy: a szeretet.« En sem tudok mással felelni a ti szíveskedtetekre, a ti kegyességetekre, mint azzal, hogy legalább érzéseimben igyekszem méltónak maradni hozzátok, rendületlen hűségemet megőrizni ahoz a zászlóhoz, a mely alatt küzdünk, kiapadhatatlan hálámát elődeink iránt és elfogyhatlan szeretetemet irántok. En is Kanczy szavaival végzem: Addig fonják a Párkák az én fonalmat, a mig hű leszek ti hozzátok! (Eljenzés.) Ezzel az ünneplés véget ért.

A Kossuth-mauzóleum. A kerepesi-uti temetőben kora tavasszal megkezdik Kossuth Lajos mauzóleumának építését. A kőfaragók a télen előkészítik az alapozáshoz és az építéshez szükséges anyagot. A hatalmas mauzóleum két esztendő alatt teljesen elkészül.

A debreczeni ősi kollegium épülete a mai igényekhez képest már nagyon szűknek bizonyult, noha a múlt század közepén már egyszer kibővítették. Ujabbán a belkötött tanulókat is ki kellett telepíteni. Berzeviczy közoktatási miniszter 300,000 koronát vett föl a jövő évi költségvetésbe a kollegium kibővítésére.

A szabadságharc nyomtatványainak gyűjteménye. A Nemzeti Múzeumban teljesen elkészült a szabadságharc korából való nyomtatványok rendezése és lajstromozása. Az 1848-iki magyar kormányzatnak, nemkülönben a hadvezetőségnek tömör, hirdetőmánya és számos egyéb, a szabadságharcot jellemző nyomtatvány foglal helyet a gyűjteményben. Kevés hiány pótlásával teljes sorozatban együtt van benne mindaz, a mit ez a korszak röpiratokban, apró nyomtatványokban, falragaszokban stb. termelt. A gyűjtemény csakis a tudományos kutatóknak áll rendelkezésére.

Sub auspiciis regis. A kolozsvári egyetemen december 14-ikén avatták föl ünnepiesen sub auspiciis regis jogtudományi doktorrá Kiss Géza államtudományi doktort. Az ünnepen a király személyét Zeilinsky Mihály államtitkár képviselte.

Főhercegnők a cigány tanyán. Székesfejervárról írják: Mária Terézia főhercegnő a leányával, Mária Annunziata főhercegnővel együtt három napig vendége volt leányának, Erzsébet Amáliának, Liechtenstein Alajos herceg nejének. A főhercegnők Székesfejerváron tartózkodásuk alatt meglátogatták a helybeli cigánytelepet és a cigányok közt pénzt osztottak ki. Mária Terézia és Mária Annunziata főhercegnők e hó 17-én délből visszautaztak Bécsbe.

Bábu-kiállítás. A karácsonyi vásár tarkaságai közé tartozik a bábu-kiállítás. Ezt a két év előtt alakult budapesti leányegyesület rendezte, fiatal urai lányok egyesülete, kik szegény, kenyéért küzdő lányok segélyezésére szövetkeztek. Alapítójuk gyarapítására karácsonyi vásárt és bábu-kiállítást rendeztek a váci-utcában, a volt Nemzeti Szálló épületében. A kiállítás december 18-án délután nyílt meg és egy hétig tart. A beérkezett kiállítási tárgyak száma több mint kétezer s ezek legnagyobb része Budapest fiatal urai leányainak keze munkája. Ez az első eset Budapesten, hogy nem a megszokott üzleti munkához, hanem igazán kiváló gondnal és izléssel öltöztetett bábukhoz jutnak a közönség. Van ott mindenféle bábu-vas, porceállán, papírmásé, pompásan öltöztetve, a milyen a gyermekalomban csak megjelenhet. Ezeket látni is gyönyörűség a kicsinyeknek, a karácsonyára megszerezve pedig

jótekonyság is szegény lányok javára. A beléptidj 50 fillér személyenkint.

Vonat-összettközés. Rég nem történt már a mi vasutainkon olyan nagy szerencsétlenség, mint december 12-én a tolnagegyi Hídegyút-Gyöngyös állomás közelében. A Budapestről Fiuméba igyekvő gyorsvonat nekiszaladt egy tehervonatnak s az összettközésnek egy halottja, hat súlyos és több könnyebb sebesültje van. A két vonat mozdonya homlokával csapott össze s összezúzták egymást. A gyorsvonat szerkocsija s étkező kocsija rászakadt a mozdonyra s össze-vissza tört. Az utasok közül nem esett súlyosabb baja senkinek, a tehervonat fűtője, Kalapács János, meghalt, a gyorsvonat mozdonyvezetője, az étkező kocsis szakácsa és kuktája, valamint két pincére is súlyos sérüléseket szenvedtek, megsérült a gyorsvonat gépjén volt sárbogárdi vasúti szakaszmérnök is. A szerencsétlenségről fogalmat nyújt az a kép, melyet mai számunkban közlünk.

Kincstári fürdő Vizaknán. A kincstár Vizakna meleg, sós vizében ép oly nagy és fényes fürdő-telepet épít, mint a Herkules-fürdő a délvídeken. Egyelőre egy millió koronát fordítanak az építkezésre. A pénzügyi kormány új czölöprendszer szerint magára a vizaknai sóstóra épít gyönyörű fürdőépületet, gyógytermekeket, kaszinót, a part mellé modern berendezésű vendégházakat s a fürdőszobákba a tó mélyéből csövekben át vezet a meleg sósvizet, melynek hőfoka szabályozható. Az építkezéseket már elkezdték és évről évre kiterjesztik úgy, hogy két-három év alatt teljesen kész lesz a fürdőtelep.

Egy magyar szerzetesrend visszatelepítése. A II. József császár által eltörölt egyetlen magyar eredetű szerzet, a Pálos-rend visszatelepítése valóssággá vált. A szerzetnek már csak egy kolostora volt, az orosz-lengyelországi Czestohovában. Vaszary hercegprímás a szerzetet újra szervezte az esztergomi Szentkeresztben, hol 1263-ban Özséb, esztergomi kanonok a szerzetet megalapította. A szerzet kolostora újkör nyílik meg. A Pálosok Magyarországon hittérítő szerzet szándékoznak átalakulni s lépéseket tettek Rómában, hogy a pápától akár az ázsiai, akár az afrikai népek között misszió-terület nyerjenek.

Római város maradványai Veszprém megyében. A Veszprém mellett levő Jutas pusztá és Hátót község határában Cimbriana hajdani római város helyére akadtak, melynek pontos fekvése eddig eldöntetlen volt. Mint az ásások mutatják, a telepet a rómaiak kivonulása után a népvándorlás minden népe lakóhelyül használta s ezért a rómaiakkal egyidejűleg népvándorlásokori leletek is kerülnek felszínre. A telep teljesen szabadon áll a szántóföldek közepén, rá nem építkeztek s ha a népvándorlás föl is dűlta, az épületek alapja majdnem sértetlen s így a hajdani római városnak elhelyezkedése teljesen szemléltethető fog válni. A veszprémi káptalan áldozatkészségéből az ásásat a veszprémi vármegyei múzeum felügyeletével egyre foly s az eddigi nyomokból itélve sok érdekes és érdemes leletré van még kilátás.

* Párisban a lakások túltömöttsége egyre érezhetőbb lesz. Ezelőtt két évvel Páris 2,717,000 lakosa 80,319 házban lakott s így száz emberre átlag három ház jutott. Ugyanazon időben London 4,536,500 lakosa 611,837 házban volt elhelyezve. Tehát itt száz emberre 13-14 ház jutott, vagyis: egy londoni házban átlag hét ember, egy párisi házban pedig harminczhárom ember lakik. Míg a londoni lakó átlag 265 frank házbért fizet, Párisban 326 frankon elől alig lehet lakást kapni. Párisban a túltömöttségen akkár akarnak segíteni, hogy a gyárakat, laktanyákat és egyéb nagy tőrfogatú épületeket a külvárosokon kívül helyezik el.

* Az angol hadügyminiszter hivatalos jelentése szerint a dél-afrikai hadjáratban az angol csapatok vesztesége — halottakban, sebesültekben s betegségeben elpusztultakban — a létszám 38 százaléka volt, vagyis a seregnek harmadánál jóval több áldozatul esett.

* A belga hadsereg lovassági tisztjei által rendezett távolvágásban Brüsszeltől Ostendébe (135 kilométer) tizennygy ló pusztult el útközben. A nyertes ló megérkezése után egy fél órával szintén ki-műlt. A második lovat a verseny előtt három hónappal egy londoni egyfogatú bérkocsis használta; a ló erős munkához lévén szokva, a távolvágást könnyen kibírta.

* Az atlanti oceán alatti távirai sodrony, mely 27000 mérföld hosszú, a villamos jelzés egy másodpercz három tizedrésze alatt futja végig.

* A világ legidősebb római katolikus püspöke ez idő szerint Murphy hobart-i (Tasmania Ausztráliában) érsek, a ki épen a waterloo-i útközet napján született.

Az ember és a vas. Az emberi szervezetben nagy szerepet játszik a vas, mintán nélkülözhetetlen a vörös vértestecskéik képzésére. Elégtelen vas bevezetése következtében vérszegénység és sápkór keletkezik, melyet mesterséges vaskészítményekkel igyekszünk gyógyítani.

De csak oly készítménynek lehet eredménye, mely mint a Vas-Somatose, a vasat természetes vegyületben tartalmazza és pedig mint a tápszerekből.

HALÁLOZÁSOK.

Pápateszéri és nyárádi KASZCZKI JÓZSEF kir. tanácsos, Budapest főváros nyug. árvászéki elnöke 84 éves korában meghalt Budapesten. 1819-ben született Pápán, 1843-ban lépett Pest város szolgálatába, volt tanácsi jegyző, főlevéltáros, pertáros, gyámügyész, törvényszéki tanácsos és végre 1877. évtől kezdve mint árvászéki elnök működött egészen 1886-ig, a mikor nyugalmába vonult. A fővárosi gyámi törvény alkotásában és a fővárosi árvászék szervezésében és vezetésében maradandó érdemeit szerzett. A király 1880-ban magyar nemességgel, 1884-ben pedig a királyi tanácsosi czímmel tüntette ki.

Elhúnytak még a közelebbi napokban: Talpasi KARDOS GYULA, kir. járásbíró és birtokos, 57 éves korában Budapesten, s holttestét Talpasra szállították, a családi sírboltba. — BÖNZSÖVNYI ANTAL, somogy-kiliti plébános, 54-ik évében Somogy-Kiliti községben. — LOSÁDI GYÖFFY PÁL, báró, a krasznai járás főszolgabírája, a sz.-szolnoki ref. egyházmegye algonokna, 48 éves korában Krasznan. — PAISS MIHÁLY dr., a somogygyeji marczali járás főszolgabírája, 51 éves korában Marczaliban. — BOCZKÓ SÁMUEL, Debreczen városnak hosszú idő óta rendőrkapitánya Debreczenben. — VAJDA DÁNIEL dr., Torda-Aranyosmege főorvosa. — ALSÓ-CERNÁTONI CSIKY ZSIGMOND, 48-as huszárfőhadnagy, Maros-Tordamegye nyug főszámvevője, 84 éves korában Marosvásárhelyen. Az elhúnytan, a ki a szabadságharcban vitélül küzdött és súlyosan meg is sebesült, Csiky Kálmán műegyetemi tanár nagybátyját, Deák Lajos kir. tanfelügyelő sógorát gyászolja. — MOLNÁR JÓZSEF, nyug. állami mérnök, volt 1848 — 49-es honvéd 76 éves korában Budapesten. — THOMAY TAMÁS, 48-as honvéd 74 éves korában Majorán. — ZWICK SÁMUEL, 48-as honvédhuszár 81 éves korában Késmárkon. — SZABÓ SÁNDOR, 48-as honvédhuzárszázados 83 éves korában, Szabadkán. — SALAMONFAL RÁTKY SÁNDOR, cs. és kir. nyug. tábornok, a III. osztályú vaskoronarend lovagja, 78 éves korában, Csurgón. — KLOBUSITZKY IVÁN, pénzügyminiszter titkár, Budapesten 42 éves korában. — KUNNE EDE gépgyáros, a mosoni gazdasági gépgyár tulajdonosa, 65 éves korában Mosonban. — HÍDVÉGI GRÓF NEMES BALINT, gróf Nemes János és neje Bethlen Polixena grófnő fia, a cambridgei egyetem tanulója, 18 éves korában Londonban, honnan holttestét Hídvégre szállítják. — LOKOTA ADOLE, nyug. kataszteri főmérnök, 64 éves, Léván. — CZAPKA GYULA, máv. osztálymérnök 48 éves korában Püspök-Ladányban. — SEBESER JÓZSEF, érdemkeresztos igazgató-tanító Tatán. — NAGY MIHÁLY, nyug. tanító, 62 éves korában Bácsa községben. — POLGÁR BÉLA, a fűszeripari Chevre Kadisa elnöke, 50 éves korában Füzeggyarmaton. — LENDVAY JÓZSEF, nyug. pénzügyi főbiztos 65 éves korában Keszthelyen. — TÓLTÉNYI ANTAL, 83-ik évében Székesfejerváron. —



Baloldalt szőlől áll Sebess Dénes orsz. képviselő; tőle balra sorban: Pap Elek, Illés Bálint orsz. képviselők, Bába Molnár Sámuel czeplédi pártelnök; Horváth Gyula, Szatmári Mór, Kossuth Ferenc, Molnár Akos, Justh Gyula, Chernel Gyula, gróf Benyovszky Sándor orsz. képviselők; Dobos Mihály, Balogh József, Váradi David czeplédi polgárok; Brazay Kálmán, Kálosi József orsz. képviselők; nyugottik a második sorban: Lukács Gyula, Putnoky Mór orsz. képviselők, Muzsa Gyula gyógyászorész, Barta Odón orsz. képviselő, Bába Molnár Esztiike, Pally Sándor (Kossuth Ferenc titkára), Pozsgay Miklós és Krasznay Ferenc orsz. képviselők; végül czeplédi polgárok és hírlapírók állnak.

ORSZÁGGYŰLÉSI KÉPVISELŐK ÉS CZEGLÉDI POLGÁROK.

SZELIMÁK ANDRÁS cs. és kir. nyug. alezredes 54 éves korában Rózsahelyen.

Aranyosi HARSÁNYI ANNA, fővárosi tanítónő, 48 éves korában, Budapesten. — ÖZV. WODIANER ARNOLDNÉ, szül. Wodianer Babetta, 70 éves korában Szegeden, s holttestét Vászahelyre vitték a Wodianer-család sírhelyére. — ÖZV. OKOLICSÁNYI KÁROLYNÉ, szül. Gulácsy Mária 83 éves korában, Debreczenben. — ÖZV. BALASSA KÁROLYNÉ, szül. Bende Emilia Budapest.

Szerkesztői üzenetek.

Cs. A. sumiroknak már a Krisztus előtti 4-5 évezredben nagy kiterjedésű városaik voltak sajátosok izlésű, hatalmas, erős falu épületekkel. A teloi, munkajari stb. romoknál általános a 3-4 méteres fal-

vastagság, a nifferi templom bástyafala pedig 13 és fél méter vastagságú. Hogy pedig ezek az erős épületek koránsem maradtak fenn olyan épésben, mint az egyiptomi emlékek, annak oka az, hogy a sumirok országában, a Tigris és Eufratus környékén egyáltalában nincs kő, tehát az építéshez csak napon szárított, vagy legfeljebb égetett téglákat használtak, melyeket máter helyett földszurokkal kötöttek össze. A messziről nagy fáradsággal szállított követ csak szobrászati czélokra használták s e téren is annyira fejlődnek, hogy pl. Haynes szerint némely felaltalt szoborművek vetekszik az e nemű legjobb görög alkotásokkal is. Hogy mily nagy becsben tartották a követ, bizonyítja a Kr. e. 3100 körül élt Gudena szobra is, melynek felirata azzal dicsekszik, hogy ez a szobor nem ezüstből, rézből, ónból, vagy bronzból készült, hanem diorit-kőből. A kő ritkasága miatt még előkelők koporsóit is agyagból égették a sumirok. Ilyen gyakran művészi kivitelű koporsót különösen sokat találtak az ósregi Uruk és a bibliában is említett Urváros romjai közt.

Cs. L. Az aluminium most már a legolesőbb fémek közé tartozik s a gyakorlati életben is egyre több oldalú alkalmazást talál. Ujabbán az orosz hadsereg lovasságánál tesznek vele kísérleteket: mennyire volna alkalmas patkónak? Az eddigi kísérletek igen kedvezők. A lovak három lábára vaspatkókat vernek, a negyedik lábára pedig aluminium patkót s ez utóbbi tartósabbnak bizonyult a vasnál, a melynél különben sokkal könnyebb is.

Halál előtt. Ha igazán érezte volna azt, a mit megversel, aligha beszélné róla ilyen hideg, életelen frázisokkal.

Rozmaring-dal. Friss, közvetlen hangja tetszetőssé teszi, arra azonban, hogy közöljük, kevés benne a tartalom.

Fenyőfák a síkon. Világos nappal van. Gondolatai nem bírnak költői formát ölteni: nyelvének se dalama, se lendülete. Ezért inkább keserű töprengés, mint igazi költészet, a mit megír.

Balatonparti emlékek. Könnyed formájuk rokonszenvre hangol a versek iránt, itt-ott mélyebb tartalom is csillan meg alatta. A mi színvonalunkat azonban nem ütnek meg.

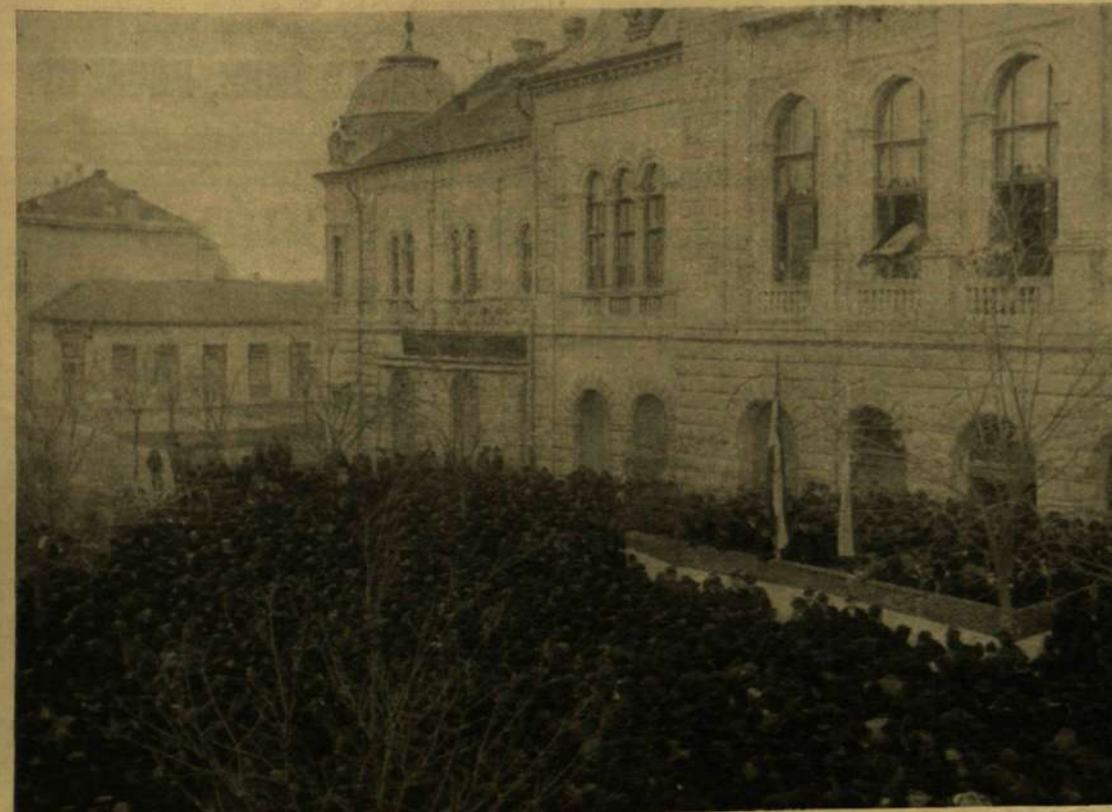
Lidérczfény. Van benne valami, de nem elég arra, hogy a verset érdekessé tegye. A hangja nem elég meleg s a gondolata nincs oly biztosan kifejezve, hogy megkapja az olvasót.

Szerelenvágy. Távolból. Magányomban stb. Fogyatékos technikájú, kiforratlan érzésű versek; jót nem igen találtunk bennük, a mi a jövőendő sikerrel biztathatna.

Levélhulláskor. Ugyáltszik, van érzéke a külső forma iránt, a gondolata azonban se nem elég mély, sem elég világosan nincs kifejezve.

Költészet. Van valami a költészetről vallott felfogásában, a hogy az első két versszakban ki van fejezve, csakhogy pregnánsban is ki lehetett volna fejezni. A vers többi része kissé homályos.

Szülőföldemen. Látomás. Az elsőből lehetett volna valamit csinálni, ha művész-kézbe kerül az alapsz-



KOSSUTH BESZÉDETET TART A VÁROSHÁZ ELŐTT.

KOSSUTH FERENCZ CZEGLÉDENEN.

Alapított 1865. A legjobb bel- és külföldi Alapított 1865.

zongorák, pianók és harmoniumok

legelőbban kaphatók

Heckenast Gusztáv zongoraterében

Budapest, IV., Gizella-tér 2 (Váci-utca sarkán).

Ehrbar udvari zongoragyár Schledmayer és Hal stuttgarti udvari zongoragyár magyarországi egyedüli képviselője. Valódi amerikai harmoniumok. 10180

Nagy kölesző-intézet. Árjegyzék ingyen.

A női szépség elérésére, tökéletesítésére és fenntartására legkíméletesebb és legbiztosabb a

MARGIT-CREME,

mely vegytsza, sem higanyt, sem ólomot nem tartalmaz teljesen ártalmatlan. Ezen világhírű arzenoés pár nap alatt eltávolítja szőpöt, májfoltot, pattanást, bőrrákot (Müesse) és minden más bőrbajt. Kiszimítja a ráncokat, redőket, himlőfolyókat és az arcot bővéhré, simává és üdve varázsolja. Ara nagy tégely 2 kor., kis tégely 1 kor. Margit hölgyor 1 kor. 20 fill., Margit szappan 70 fill., Margit fogpép (Zahn-pasta) 1 kor., Margit arozviz 1 korona.

Hamisítványok bíróság üldözöttek. Postán utánvétellel vagy a pénz előzetes beküldése után küldi a készítő: Földes Kelemen gyógyszer. Arad. Budapesti főraktár: Török József gyógyszer. Király-u. 12 és Andrássy-út 29.— Kapható minden gyógyszerüzemben.



Legkedveltebb, legjobb hajfestőszer a MELANOGENE

fekete és barna színben. Ezen kintinó és ártalmatlan készítménnyel haját, szakáit, bajuszt pár percz alatt feketére vagy barnára lehet festeni. A szín állandó és a természetes színtől meg nem különbözethető. Ártalmatlan és alkalmazása igen egyszerű. Nem piszkít. Ara 2 kor. 80 fillér. 9815

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK.

Kristály üvegekészletek és dísz tárgyak kaphatók az ELSŐ MAGYAR ÜVEGGYÁR RÉSZZVÉNYTÁRSASÁGNÁL Budapest, V., Fürdő-u. és Ferenc József-tér sarkán. (Diana fürdőház.)

Fájós lábakra ajánlja Gerő Adolf udvari szállító IV., Kossuth Lajos-utca 4. sz. Specialista anatomikus alapon készült gyermek-czipőkben.

Ujdonság borotvákban! melyek nagy feltűnést keltenek kintinó minőségük és olcsó árak folytán. Elismeri és bizonyítja sok számos közönlévél is. Minden meg nem felelő ki leszes csésérle és így minden kozmákziatás ki van zárva és a siker biztos. Tessék egy próbamegrendelést tenni. A borotvák ára: «Angol» borotva darabja 1 frt 20 kr., Transzvali borotva darabja 1 frt 50 kr., «Párlatlan» borotva darabja 2 frt 50 kr. — Csinos borotvatartó ingyen. 10045

Megrendelési cím: WINKLER és GRAUER Első magyar «Bur» aczélkasza stéküldési telep Kőbánya 43.

BELICZAY BÉLA Mézeskalácsos és viaszgyertya-öntő Budapest, VII., Csányi-utca 3. szám, saját házában. TELEFON 29-05. 10108

raktárában kapható saját készítményű finom mézeskalács, fehér és díszített viaszgyertya, méz, fehér és sárga viasz, legjobb minőségű viaszmasz kicsinyben és nagyban.

Brüner Testvérek BUDAPEST, 10092 Koronaherczeg-u. 3 sz. Légszeszlusztér, villamoslusztér petróleumlámpák dús választéka. Salonpetroleum, valódi Császárolaj csak I. rendű bérmentve házhoz küldetik.

KNUTH KÁROLY mérnök és gyáros. 10104 Cs. és kir. fensége József főhercege udv. szállítója. Gyár és iroda: Budapest, VII. ker., Garay-utca 10. Központi viz-, lég- és gőzfűtések, légszesz- és vízvezetékek, csatornázások, szellőztetések, szivattyúk, vízerőművi emelőgépek stb. Tervek, költségvetések, jövedelmi előirányzatok gyorsan készíttetnek.

Budapesti Takarékpénztár és Országos Zálogkölcson Részv.-társ. Irodái: VI. ker., Andrássy-út 5. (saját házában) 9787 Befizetett részvénytőke 10 millió korona. Elfogad betéteket takarékbetét könyvecskék és pénztári jegyek ellenében 4%-os kamatozással, valamint folyószámlában (check-számlán). A 10%-os betétkamat-adót az intézet fizeti. Leszámlított váltókat, előlegeket nyújt értékpapirokra. VÁLTO-ÚZLETE megbízásból teljesíti mindenféle értékpapírok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalokzik minden a váltóüzletek keretében tartozó tüzletággal. Üzleti órák: délelőtt 1/2-11-ig, délután 1/2-5-ig. Magyar kir. osztálysorsjegyek főelárusító helye IV., Ferenczietere 2. szám. Kézi zálogüzletei: IV., Károly-körút 18., IV., Ferenczietere és Irányi-u. sarkán, VII., Király-u. 57., VIII., József-körút 2., Üllői-út 6. sz.

Stürgönczim Cartonage. DAVID KÁROLY ÉS FIA Telefon szám 41-48. doboz-papíraru és szab. fémkapocsgyára Budapest, I., Mészáros-utca 38. 10030 Gyár: Papirtányért, bonboniert és jardinet-dobozokat. Sajtoló kerek dobozokat, légmentesen elzárható, összehajtható dobozokat pólyák, kötégyapot, stb. csomagolására. Híntődobozok, valamint húszott lemez-csövek letaszás szerinti nagyságban. Teásdobozok 1/4 kgr.-tól 10 kgr.-ig, valamint 6, 10 és 20 filléres tea csomagolásához. Szekrénycsipke és köpöládapapír legújabb szín és kivágásban. Állandó kiállítás a fenti cikkekéből a városligeti iparsarnokban megtekinthető.

WACHTL ÉS TÁRSA fenyképészeti cikkek raktára 9663 BUDAPEST, IV., Eskü-út 6 (Klotild főh. palota). Telefon. — Árjegyzék ingyen és bérmentve.

KIRNER JÓZSEF os. és kir. udv. puskaműves, az olasz király Ó Felségének udvari szállítója, BUDAPESTEN raktára: IV., Bécsi-utca 2., gyára: Róza-utca 7. Dúsz ellátott raktár legújabb szerkezetű kettős vadász-fegyverekből, golyógyerekek, amerikai Winchester sértes ismétli fegyverek, forgópisztolyok, szalonfegyverek és pisztolyok, töltények és vadász-szerekből, melyek jószágáért kezkeskedik. (Alapított 1808. évben.)

PARÁDI ÜVEGGYÁR RAKTÁRA GÖRÖG ISTVÁN BUDAPEST M. ker. Kossuth Lajos utca 15. sz. Nagy választék mindenféle üvegekben. Asztali készletek stb. Igen jutányos árakon.

NOXIN Czipő-Crème. Franczia bőr-fényező 10121 Kid-, Box-, Calf- és Chevaux-bőr fényesítéséhez. A bőrt puhítja, conserválja és annak tükörfényt kölcsönöz. Kapható drogua-üzletekben, jobb bőr- és czipőáru kereskedésekben. Főraktár az osztrák-magyar monarchia területére HOCHSINGER TESTVÉREKNÉL, BUDAPESTEN, VI. kerület, Róza-utca 85.

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGIOBB NERVEVŐ ÓRAÜZLETE. Alapított 1847. Brausweller János Szegeden. Ca. és kir. kizárólagosan szab. chronometer- és műóra, főtálalója a remontoir ingóráknak stb. stb. ÓRAK, ÉKSZEREK 10-évi jótállással RÉSZZLETFIZETÉSRE Képes árjegyzék bérmentve. Javítások pontosan eszközöltetnek.

A Richter-féle Horgony-Kőépítőszekevények és Horgony-Hidepítőszekevények még mindig a gyermekek kedves játéka. Miért? Mert, mint a legtöbb szülő saját ifjúkorából tudja, a gyermekeknek mindig érdekes és mulatózó szórakozást nyújtanak és nem kerülnek, mint egyéb játékok, már egynéhány nap múlva sutba. Mert a kiegészítőszekrények által mindenkor tervszerűen kiegészíthetők és ezáltal a gyermekeknek mindig értékesebbé és élvezetesebbé lesznek; mert minden egyes kiegészítőszekrény a kis és nagy építésznek mindig újat és jobbat hoznak! Ezért egy karcsónya alatt se hiányozzon a Horgony-Kőépítőszekevény vagy a Horgony-Hidepítőszekevény. Bővebbet találunk a különböző Horgony-szekevényekről és a legjobb kiegészítő módszerekről, valamint az új «Saturn» és «Meteor» rakási játékokról az új képes árjegyzékben, a mely kívánatra ingyen és bérmentve beküldetik. A ki jól választani és vásárolni akar, az olvassa el előbb ezen érdekes elismerő nyilatkozatokat tartalmazó árjegyzéket. A Richter-féle Horgony-Kőépítőszekevények Horgony-Hidepítőszekevények minden finomabb játékszerületben — 75, 1.50, 3 kor. és magasabb árban kaphatók. Bevásárlás alkalmával csak a hites «Horgony» védjeggyel ellátott szekrényeket fogadjuk el, mert valamennyi másféle kőépítőszekevény csupán a Richter-féle eredeti gyártmány utánzatái. A ki zenekedvelő, az kérjen árjegyzéket a hites Imperator és Libellion zeneművekről is. RICHTER F. AD. és TÁRSA, kir. udvari és kamarai szállító. Iroda és raktár: Bécs, I. Operng. 16. Gyár: XIII. (Hietzing), Rudolstadt, Nürnberg, Olten, Rotterdam, Szt. Pétervár, New-York.

Ismét szép vagyok miután három héten át az ön Alaiska-cremjét és-puderjét használtam. F... Róza. A kosmetikum par excellence. Landler Róbert gyógyszer. Alaiska-cremje az arczbőrnek rövid használat után csillogó fehérséget, üdéséget, tisztaságot és kellemet kölcsönöz, szerencsés összetétele folytán az arczbőr minden fogyatékoságát megszünteti, u. m. persnéseket, szőpöt, bőrrákot, ráncot stb., fehérré, finomná s lágygyá teszi a kezezt és hasonló szerek közül a következő tulajdonságok által válik ki: Alaiska-cremje nem zsírosít, nem tartalmaz fémalaktrezenket, orvosilag véleményezett, ajánva és teljesen ártalmatlan. Elismerőlevelek minden körökből betekintheők. Egy tégely ára K 5 és K 3. Próbátégely K 1.20, hozzá szappan 90 f. piperezikké teszik, mintszámtalan elismerőlevel a legjobb körökből bizonyít. Egy szelece puder ára K 5 és K 3. — Széküldője Landler Róbert, gyógyszerész, Wien, XIII/9. Főraktár: Török József gyógyszerész, Budapest, VI., Király-utca 12 és Andrássy-út 29. 10015 Kiténtve Párisban, Londonban, Amsterdamban, Bécsben aranyermekkel és rendjelekkel.

„ÉTVÁGY” SZÁSZSEBESI TAKARMÁNY FÜSZER! ELISMERT LEGJOBB TAKARMÁNY FÜSZER. GYORSITJA A YÁGÓ-MARHÁK HIZÁSÁT. HUSUKAT JAVITJA ÉS A TEJET SZAPORITJA. MEGRENDELESEK CZIMEZENDÖK: MEISE LAJOS SZÁSZSEBESI VEGYÉSZETI GYÁR, KÖZPONTI IRODÁJA BUDAPEST, VI. N. JÁNOS U. 5.

Haris, Zeillinger és Társa a „Kék csillaghoz” cégtulajdonos: FABINYI GEZA, Budapest, IV. kerület, Váci-utca 16. szám ajánlanak karácsonyi ajándékoknak alkalmas cikkeknek. KIVÉTELES ÁRAK: 1 vég 15 méter 82 cm. magyar középfinom sifon 8.— korona; 1 vég 20 méter 82 cm. magyar finom sifon 12.— ; 1 vég 15 méter 88 cm. lenvászson 6 női ingre vagy ágymetre 15.50 ; 1 vég 14 méter 150 cm. erős pamutvászson 6 lepedőre 16.— . Legjobb minőségű szines velen, kreton és zefir 60 fillér méterenkint. Rendkívüli nagy választék vászon asztalmentékben, valamint asztalmentékben aszúr széll. Vászsonkendők fehér és szines széll, tuczatonkint 5 koronától kezdve; kék női, férfi és gyermekfelneműkben. Rumburgi, irlandi és fonalvászson, ugyszintén széles lepedővászson a legelőbb árakban.

Megejtett kísérletezések alapján a Tudományos egyetem klinikája gyógyczélokra elfogadta

A Kolozsvári (Heinrich J.) Ásvány- és Gyógyszappangyár B. T.
 és kizárólagosan használja a gyógyszeripar gyártmányait és azokat határozottan főleg helyezi minden külföldi gyógyszeriparnak. Kiváló gyártmányaink: kénszappan, amelyben a kén oldott állapotban van. Kénkátrány-szappan bőrbajok és kiütések ellen. Kátrány-, borax-, benzoe-, lanolin-, creolin-, ichtyol-, neutral- stb. stb. szappanok a bőr mindennemű rendellenességei ellen a legideálisabb toletté-szappan. Egyedüli tényleg desinficiáló és egyuttal pi-gyóbb sikerrel használható. A Szent László (fertőtlenítő) Szappan pere szappan is, mely kiváló fertőtlenítő tulajdonsága mellett a legideálisabb toletté-szappan. Egyedüli tényleg desinficiáló és egyuttal pi-gyóbb sikerrel használható. A Szent László (fertőtlenítő) Szappan pere szappan is, mely kiváló fertőtlenítő tulajdonsága mellett a legideálisabb toletté-szappan. Egyedüli tényleg desinficiáló és egyuttal pi-gyóbb sikerrel használható. A Szent László (fertőtlenítő) Szappan pere szappan is, mely kiváló fertőtlenítő tulajdonsága mellett a legideálisabb toletté-szappan. Egyedüli tényleg desinficiáló és egyuttal pi-gyóbb sikerrel használható.

+ Soványság +

Szép telt testidomok a D. Franz Steiner & Co. Berlin er pora által. Aranyéremmel kitüntetve. P. r. 1884. Hygiene-Konkurrenz Hamburg 1901. 6-8 het alatt már 30 fontnyi zsyraroldást ér- kesztett. Orvosi rend szerint. Sárga- ruan beszedetes. Nem szedhető. Szar- mos kőszőnővel. Ára kartononként 2 kor. 50 fillér. Postaiutvány vagy utánvétellel. Szállítási: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerész, Budapest, 18. Király-u. 12.



52. SZ. 1903. (50. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ: NAGY MIKLÓS. FŐMUNKATÁRS: MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, DECEMBER 27.

OCCASSIO!

10000

selyembluzra való maradék.

Magyarország legnagyobb

selyemáruháza

FISCHER SIMON és TÁRSAI

BUDAPEST

Bécsi-u. 7. és Deák Ferenc-u. 12.

Fekete, színes, sima és mintázott selymek,

mosó- és divatbársonyok, plüssök,

fekete és színes angol ruhaveletek,

stóres és függönyök,

szalag és csipke.

Karácsonyi alkalmi vétel.

4-5 méteres maradékok minden árban.

Kitüntetve. Alapítva 1879-ben. A legeszebb, legalhalmassabb és legelőtesebb karácsonyi ajándék

egy életnagyságu arcz-kep, mert örök bese van és egyszerűen szobalész, to- vábbá előnyös nass-, nev- nap, születésnap, vagy egyéb alkalmi és ü nopi ajándéknak szolgál, de ugy is mint örökös emlék (külön-ösen megalkotásra föltette alkalmas. Ezeket az arczképe- ket bármilyen bekidótt fénykép után a legújabb kiváltsággal készíten el. Nagy- sága 40:50 cm., ára 3 frt.

Há hasonlatosságért és tartósságért kezeskedem. A fényké- pet sérülten állapotban küldöm vissza. A képet 10 nap alatt előztem. (Karácsonyi ajándéknak szánt képeket tessék minél előbb megrendelni.)

Bodascher Siegfried, festőművész, műintézet. Bécs, II., Praterstrasse 61. 10110

Legtökéletesebb arcztisztító és szépitőszerek a **KRIEGER- féle**

Akácia-crème 2 korona.

Akácia-puder 1 kor.

Akácia-szappan 1 kor.

Tör. védve. — Kapható gyógyszer- társaságban. Főraktár: Korona-gyógyszár Budapest, Kálvintér.

MATTONI-FELE

GISSHUBLER

TE RMÉSZETES SAVANYU-KUT

RÉTHY BÉLA

GYÓGYSZERÉSZ

PEMETERFÜZÜKORKA

BÉKEFCSABÁN

ÁRA 60 fillér.

Grand Prix. Párisi világkiállítás 1900.

Kwizda-féle Restitutionsfluid

es. és kir. mosdóviz (ovak számára. 40 és óta használják az udvari paripa-istálló, valamint a nagyobb katonai és polgári istállók mint erősítő nagy fáradsalmak előtt és mint újraerősítő nagy fáradsalmak tán. az nak merességénél stb. Képesse teszi a loval kitűnő teljesítményekre az idomításnál. Ára egy üvegnek K 2.80. — A Kwizda-féle Restitutionsfluid csak akkor valódi, ha lenti védjeggyel bír. Főraktár: Török József gyógyszerész, Budapest, Király-utca 12 és Andrássy-út 26. sz.

Kwizda Ferenc Ján.

es. és kir. osztr.-magyar, ró- máni királyi és bulgáriai feje- delmi udvari szolgált.

Kerületi gyógyszerész Korneuburghan, Bécs mellett. 9929

ESZMÉNYI KEBEL

érhető a **Filules orientales** által, Ratie gyógyszeráról Párisban, Passage Verdean 5, az egyedüli szer, mely két hónap alatt és a nélkül, hogy az egészségnék artana, az asszonyi kebel fejlődését, valamint a kebel idomának szilárdaságát biztosítja. Egy nevesse ára használati utasítással együtt 3 forint. Raktár: Török József, Budapest, Király-utca 12. sz. 9791

Baros-féle

Barin-hajfestőszer

már egyszeri használat után a szürke v. vör- rös haját tartósan a leszöbb barna, szöke vagy fekete színe változata al, a nélkül, hogy a fejtőt vagy az agy neműt megfés- tesse. Az utasítás pontos betartásánál a siker biztos és tartós. 1 doboz ára 6 kor. Továbbá kitűnő minőségben kaphatók: Ella-ar. zkrém 2 és 4 kor.; haj- hajusz- és szakál- növesztő 3 és 5 k.; hajgöndörítő szesz v. kenecs 3 és 5 kor. Egyedüli készítő: **Baros Gábor,** Budapest, VII., Dohány-u. 11. kozmetikai toletté czkkék és illatszert gyár.

GERMANDREE PORHANYÓS ÁLLAPOTBAN és TABLETTÁKBAN

Francia szabadiom. A szépség titka, ideális illattal feltétlenül tartos, egészséges és diszkrét. A Germandree az arcbőrnek egészséges és üde színt ad. 1900-évi Párisi Világkiállítás: **ARANYÉREM** MIGNOT-BOUCHER, 19, Rue Vivienne, PARIS. 6 Kapható Török József gyógyszeráról Budapest.

Nodusin Aranyér-balszam.

Egyedüli álló szer, mely operatív vagy égetés nélkül tökéletesen és biztosan gyógyítja úgy a vak, valamint a nyitott aranyeret. Kórházilag kipróbálva. Teljesen ártalmatlan. Elismerő- levelek szerint százakat teljesen kigyógyított. Törvényesen védve. Kapható a készítmény: **Nagy Kálmán,** gyógyszeráró Nyiregyházán. továbbá **Török Józsefnél,** Budapest, Király-utca 12 és a többi gyógyszeráróknak is. ára használati utasítással együtt 4 korona, bér- mentes küldéssel postán 5 kor. az összeg előzetes beküldése, vagy után- vétel ellenében. 9885

30 NAPI PRÓBÁRA

A valódi **Böhnel Anker-rendszerű Roskopf Patent-óra** antimagnetique

Csak **2.50** forint

lánczettel és tokkal együtt

valódi szab. zománcz mutatólap- pal (nem papírlap), 36 óráig járó masszív anker művel, elegáns fe- te mit. acél- vagy nikkel-tok- an, pontosan a melleti rajz sze- rint, az egyedüli óra, mely ellen- állóképességénél és pontos jár- sánál fogva a legkedveltebb és legjobb létező használati óra és különösen aján- latos es. és kir. katonatisztek- nek, esendörök- nek, kalauzok- nak, gépészek- nek és mind- azoknak, kik- nek erős s meg- bízható hasz- nálati óra kell. Minden órához szép nikkel- láncz rugós egyéniül kara- binerrel és me- dailion-függ- vényvel tok- kal együtt ada- ti és kerül az óra lánczostul és tokostul **2.50** frt. 3 darab vásárlásánál drjba 2 25 frt. 10 db- nál 1 db ingyen. Ugyanez óra a királyi és felső, X. Pius pápa arczképével vagy egyéb szép tájképpel stb. 30 koral drágább. Pontos járásért 3 évi irásbeli jótállás nyújtatik. A szájköld-est esz- közi utánvétellel az egyedüli valódi és legmagyobb **Roskopf- órágyár főraktára Max Böhnel,** órász, Wien, IV., Mar- garethenstrasse 48. Cs. és kir. államhivatásnokok szállítójá.

INTÉS!

Ezzel nyilvánosan kijelentem, hogy mindama amer, vagy svájci Roskopf-rendszerűnek hirdett órák plomballal vagy anélkül csak e-sellen utánaznak és ilyen **pléhórákat én frt 1.70** szállítok. Kérem tehát pontosan a Max Böhnel órász névre ügyelni és minden egyebet határozottan visszautasítani.

10038

ZSIGMONDI KÁROLY kocsigyártó,

Budapest, IX., Imre-utca 3. a központi vásár- csarnok mögött. Árjegyzéket ingyen és bérmentve küld. Múzeum-körnti raktárát beszüntette. Használt kocsikat becsereél, javításokat elfogad.

Szőlőlugast

ültessünk minden ház mellé és kertjeink- ben föld- és homoktalajon.

Erre azonban nem minden szőlőfaj alkalmas, (már mind kuszó természetű), mert nagyobb része, ha megnő is, ter- mést nem hoz, ezért sokan nem értek el eredményt eddig. Hol lugsanak alkalmas fajokat illették, azok bőven ellátják házukat az egész szőlőérés idején a legkittinőbb muskotály és más éden szőlőkkel.

A szőlő hazánkban mindenütt megterem a nineson oly ház, melynek fala mellett a legeszebb gondozással fel- nevelhető nem volna, ezenkívül más épületeknek, kertek- nek, kertészeknek stb. a legremekesebb dísz, anélkül, hogy legkevesebb helyet is elfoglalna az egvébre használható részekből. Ez a legháladosabb gyümölcs, mert minden évben terem. 10144

A fajok ismertetésére vonatkozó színes fénynyomatú katalo- gus bárkinek ingyen és bérmentve küldetik meg, a ki címét egy levelezőlapon tudatja. Czim: **Ermelléki első szőlőoltványtelep Nagy-Kávéva, n. p. Székelyhíd.**



MADONNA. — FIRLE WALTER FESTMÉNYE.